

Handreiking Zorgvuldig verstrekken van persoonsgegevens aan gemeenten bij jeugdhulp

Specifiek bij het toeleiden naar jeugdhulp, het adviseren erover, het bepalen van jeugdhulp en het inzetten van een voorziening jeugdhulp.

nederlandse vereniging
van pedagogen en
onderwijskundigen

Samenwerkende
Beroepsverenigingen
Jeugd

Inhoud

SAMENVATTING.....	3
1. WAAROM DEZE HANDREIKING?	4
2. RELEVANTE WETGEVING	6
2.1 De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	6
2.1.1 Toestemming is geen grondslag voor gegevensverstrekking aan gemeente... .	7
2.1.2 Publiekrechtelijke taak gemeente	7
2.1.3 De wettelijke plicht voor de jeugdhulpaanbieder om gegevens te verstrekken .	8
2.2 Sectorspecifieke wetgeving voor jeugdhulp en het beroepsgeheim.....	9
2.3 De Algemene wet bestuursrecht (Awb).....	10
3. DE WEG NAAR JEUGDHULP: ROUTES, ROLLEN EN TAKEN.....	12
3.1 Routes.....	12
3.2 De verschillende taken of 'petten' van een professional	13
3.2.1 Toeleiding naar jeugdhulp.....	14
3.2.2 Adviseren over jeugdhulp	15
3.2.3 Bepaling van jeugdhulp.....	15
3.2.4 Inzetten van een voorziening	16
3.2.5 Andere taken en rollen	20
4. SAMENWERKING OP BASIS VAN VERTROUWEN EN PARTNERSCHAP. .	22
WIJZE TOTSTANDKOMING HANDREIKING.....	26

Samenvatting

Deze handreiking is bedoeld als ondersteuning voor jeugdhulpaanbieders en jeugdhulpverleners bij het verstrekken van persoonsgegevens van ouders en/of jeugdigen aan de gemeente, bij het toeleiden naar, het bepalen en inzetten van een voorziening voor jeugdhulp.

In **hoofdstuk 2** staat welke wetgeving van toepassing is bij het delen van persoonsgegevens, zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Wet inzake de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO), de Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en welke algemene uitgangspunten en grondslagen voor informatie uitwisseling daaruit volgen.

We lichten toe waarom het standaard uitvragen van zorginhoudelijke informatie uit het hulpverleningsdossier (bijvoorbeeld bij alle verlengingsverzoeken) niet is toegestaan en waarom toestemming door de ouders en/of jeugdige daarvoor meestal geen oplossing is.

In **hoofdstuk 3** gaan we in op de verschillende routes die ouders en/of jeugdige kunnen doorlopen. Bijvoorbeeld een hulpvraag bij een wijkteam/gemeente of via de huisarts en wat dat betekent voor de informatieverstrekking. We onderscheiden:

We leggen ook uit dat gemeenten meerdere taken hebben en informatieverzoeken 'met verschillende petten op' kunnen doen. De petten (bijvoorbeeld hulpverlener, casusregisseur of beslisser over jeugdhulp) bepalen welke informatie gevraagd mag worden. Hier maken we ook duidelijk waarom bepaalde combinaties van taken onwenselijk zijn.

In **hoofdstuk 4** leggen we uit hoe en waarom het borgen van de kwaliteit van de jeugdhulp door gemeenten beter kan plaatsvinden via het gesprek met jeugdhulpaanbieders over populatie kentallen en trends dan de kwaliteit trachten te beïnvloeden via het sturen op individuele beschikkingen/toeleidingen/voorzieningen.

Met deze handreiking hopen we bij te dragen aan een betere samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en gemeenten in gevallen waar discussies over gegevensverstrekking dit nu nog bemoeilijken.

1. Waarom deze handreiking?

In het aprilnummer 2022 van *de Pedagoog*¹ stond een artikel over de reikwijdte van artikel 7.4.0 lid 1 Jeugdwet, getiteld ‘Wat mag de gemeente vragen bij een beschikking?’ Eenmaal op LinkedIn geplaatst, is het 80.000 keer gelezen en volgden honderden *likes*, reacties en vragen vanuit het werkveld. Er bleek behoefte aan een handreiking.

Deze handreiking voor jeugdhulpaanbieders en jeugdhulpverleners² beschrijft de juridische mogelijkheden en grenzen bij het verstrekken van persoonsgegevens bij jeugdhulp. Hieronder verstaan we de toeleiding³ naar, het adviseren over, het bepalen van en het inzetten van een voorziening jeugdhulp.⁴ Ook biedt de handreiking handvatten voor het voeren van het gesprek over informatie-uitwisseling met (medewerkers van) de gemeente die de jeugdhulp financiert.

Het college van burgemeester en wethouders (hierna: de gemeente) heeft een jeugdhulpplicht. Artikel 2.3 eerste lid Jeugdwet schrijft voor dat jeugdhulp geboden moet worden als de gemeente van oordeel is dat dit nodig is in verband met opvoed-, opgroei- en psychische problemen en stoornissen en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders ontoereikend is. De jeugdhulp stelt de jeugdige in staat om gezond en veilig op te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau. Om een beslissing te kunnen nemen over de gevraagde jeugdhulp heeft de gemeente de daarvoor noodzakelijke persoonsgegevens nodig. Deze verleningsbeslissing legt de gemeente vast in een beschikking of zorgtoewijzingsbesluit. Vaak voert een wijkteam deze taak uit.⁵

¹ Het vakblad van de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen.

² Bijvoorbeeld pedagogen, psychologen en sociaal werkers.

³ Uit de toeleiding, advisering en bepaling kan de noodzaak tot de inzet van een individuele voorziening volgen en daarmee een zorgtoewijzing/beschikking, maar dat hoeft niet.

⁴ Het persoonsgebonden budget (PGB) wordt in deze handreiking niet behandeld.

⁵ We kiezen in deze handreiking voor de term wijkteam. In de praktijk is deze taak ook wel belegd bij soortgelijke teams met een andere naam, het Centrum voor Jeugd en Gezin of een daartoe opgerichte stichting.

Begrippen

In deze handreiking gaat het vooral om het uitwisselen van gegevens ter uitvoering van de publieke taak van de gemeente betreffende de toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van een voorziening op het gebied van jeugdhulp.

Toeleiding naar – dit is het leiden van de jeugdige naar de juiste hulp als de ouders de problemen niet zelf of met behulp hun netwerk kunnen oplossen. Dit moet deskundig gebeuren. Dit kan in de wijkteams gebeuren, door het inzetten van een deskundige die daarover adviseert, maar ook via een rechtstreekse verwijzing door een arts naar een jeugdhulpaanbieder.

Bepaling van – dit is de bepaling van welke voorziening nodig is en moet deskundig gebeuren. Deskundige(n) in het wijkteam kunnen dit bepalen, of de jeugdhulpaanbieder waarnaar een arts rechtstreeks heeft verwezen.

Inzetten van een voorziening – dit is de uitvoering van de jeugdhulpplicht door de gemeente. De gemeente besluit over de inzet van de voorziening die nodig is als vervolg op het toeleiden naar en bepalen van de noodzakelijke jeugdhulp.

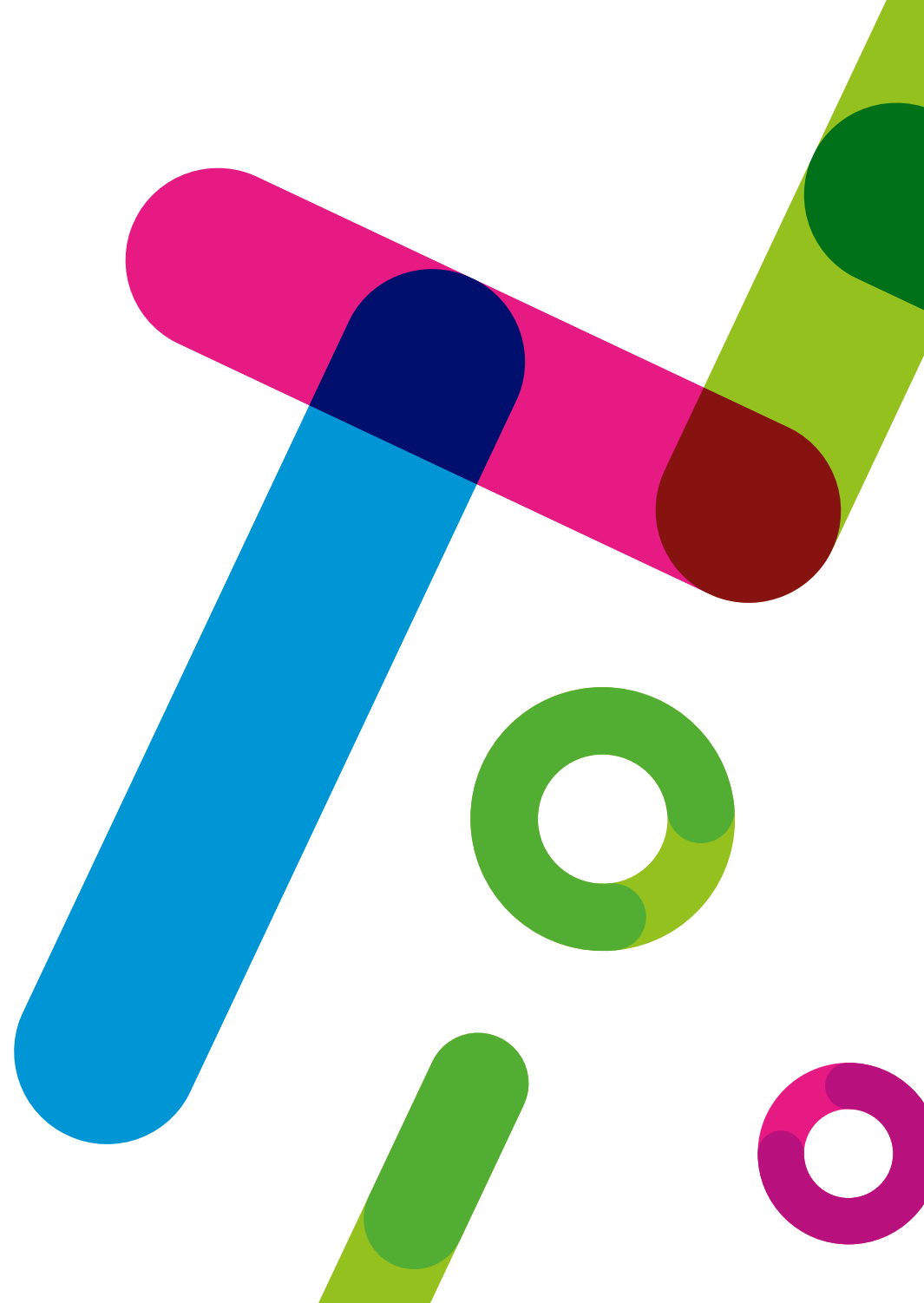

Advisering over – indien de gemeente de toeleiding naar of bepaling van jeugdhulp zelf niet deskundig kan uitvoeren dan kan zij zich daarover laten adviseren door een deskundige.

Een vraag waar in de praktijk discussie over is: *‘Wat zijn de noodzakelijke gegevens die je aan de gemeente/het wijkteam mag verstrekken?’*

Het is niet toegestaan om standaard informatie uit het hulpverleningsdossier op te vragen voor de toeleiding naar en het inzetten van een voorziening voor jeugdhulp. In deze handreiking lichten we toe welk type informatie je onder welke voorwaarden en in welke situaties mag uitwisselen. Bij toeleiding naar jeugdhulp wordt beoordeeld welke jeugdhulp noodzakelijk en passend is, bij het toekennen van een voorziening heeft die beoordeling al plaatsgevonden en neemt de gemeente een verleningsbeslissing waarmee aanspraak op jeugdhulp ontstaat. Voor het goed uitvoeren van de toeleidingstaak zijn dus meer gegevens noodzakelijk dan voor de beslissing over het inzetten van een voorziening.

In de praktijk is de beslissing over het al dan niet toekennen van een voorziening ook regelmatig het moment voor gemeenten om te sturen op de kosten en kwaliteit van de zorg, maar dat is niet de bedoeling. In deze handreiking leggen we dat uit met praktijkvoorbeelden. In ➔ **hoofdstuk 2** beschrijven we de relevante wetgeving voor het verwerken van persoonsgegevens. ➔ **Hoofdstuk 3** gaat over de verschillende routes naar jeugdhulp en de diverse petten die professionals daarbij kunnen dragen en wat dat betekent voor gegevensverwerking en -verstrekking. ➔ **Hoofdstuk 4** gaat in op een andere manier van sturing door gemeenten, op basis van vertrouwen en partnerschap.

2. Relevante wetgeving

In dit hoofdstuk beschrijven we de relevante wetgeving. Als het gaat om gegevensverwerking en het verstrekken van informatie zijn de AVG, de Jeugdwet en de WGBO de belangrijkste wetten. Daarnaast is de Algemene wet bestuursrecht van belang, omdat het college van burgemeester en wethouders (hierna: de gemeente) een bestuursorgaan is en publiekrechtelijke taken uitvoert.

2.1 DE ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG)

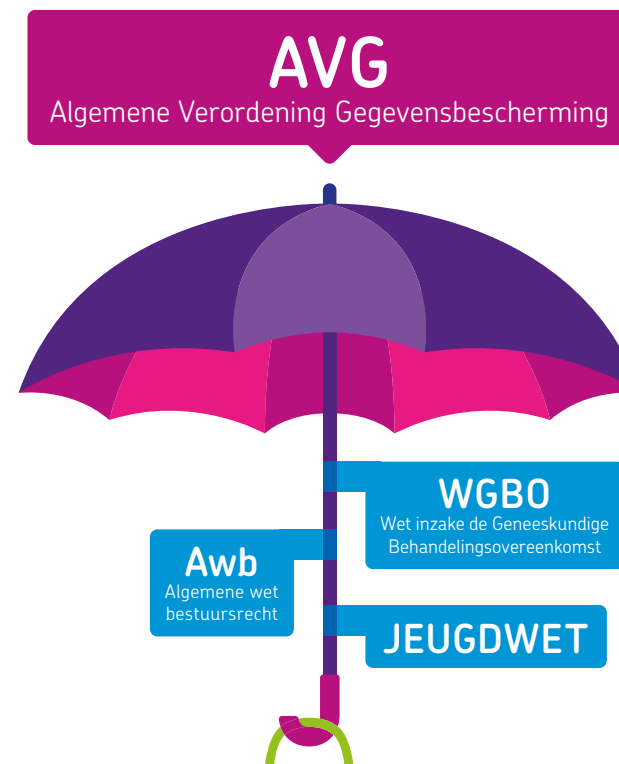
De AVG is een Europese verordening die de gedetailleerde voorschriften bevat voor bedrijven, organisaties en overheden over het verwerken⁶ van persoonsgegevens. De AVG biedt de lidstaten van de Europese Unie ook ruimte om eigen regels vast te stellen in sectorspecifieke wetten zoals de WGBO voor de gezondheidszorg en de Jeugdwet voor jeugdhulp. Deze wetten gelden naast de AVG en vullen de algemene uitgangspunten van de AVG verder in. De informatieverplichtingen in de Jeugdwet en de geheimhoudingsplicht in de Jeugdwet en de WGBO zijn daar voorbeelden van. Als het gaat om informatie-uitwisseling in de jeugdhulp, moet er dus worden gekeken naar de algemene uitgangspunten van de AVG én naar de sectorspecifieke wetgeving. Voor deze handreiking zijn dat de Jeugdwet, de WGBO en de Awb.

Hieronder gaan we in op de belangrijkste uitgangspunten en grondslagen in de AVG in samenhang met de onderwerpen uit deze handreiking.

Dataminimalisatie is één van de uitgangspunten van de AVG. Dit houdt in dat bij het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens niet meer gegevens mogen worden gebruikt dan nodig is om het doel waarvoor ze gebruikt zullen worden te bereiken.

Het uitgangspunt van dataminimalisatie brengt algemene uitgangspunten mee die gehanteerd moeten worden bij het verwerken (en dus ook verstrekken) van persoonsgegevens:

⁶ Onder het begrip 'verwerken' vallen alle handelingen met betrekking tot persoonsgegevens, waaronder in ieder geval het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiding of in een andere vorm beschikbaar stellen, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens.

Algemene uitgangspunten

- ✓ **Rechtmatigheid**
Mogen de gegevens worden verstrekt op basis van de wet? Met andere woorden: is er een wettelijke grondslag?
- ✓ **Doelbinding**
Past het verstrekken van de gegevens bij het doel waarvoor ze zijn verkregen?
- ✓ **Proportionaliteit**
Staat het belang van gegevensverstrekking in verhouding tot de inbreuk op de privacy? Of kan het doel bereikt worden met minder gegevens?
- ✓ **Subsidiariteit**
Is er een minder ingrijpende manier om het doel te bereiken? Zijn er alternatieven?

Voor het rechtmatig verwerken – en dus ook voor het uitwisselen van persoonsgegevens – door de gemeente en jeugdhulpaanbieders is een wettelijke grondslag nodig. Het verwerken van persoonsgegevens is alleen rechtmatig als er zo'n grondslag is. De AVG kent **zes grondslagen**:

- 1 De betrokkene heeft toestemming gegeven voor het verwerken van gegevens;
- 2 De verwerking van gegevens is noodzakelijk voor het uitvoeren van een overeenkomst;
- 3 De verwerking van gegevens is noodzakelijk voor het nakomen van een wettelijke verplichting;
- 4 De verwerking van gegevens is noodzakelijk ter bescherming van een vitaal belang van betrokkene of andere personen;
- 5 De verwerking van gegevens is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of uitoefening van openbaar gezag (we noemen dit verder uitvoering van een publiekrechtelijke taak);
- 6 De verwerking van gegevens is noodzakelijk voor de behartiging van een gerechtvaardigd belang van een organisatie (niet een overheidsinstantie).

Hieronder gaan we kort in op de belangrijkste grondslagen voor het verwerken van persoonsgegevens bij de toewijzing van jeugdhulp.

2.1.1 TOESTEMMING IS GEEN GRONDSLAG VOOR GEGEVENSVERSTREKKING AAN GEMEENTE

Hoewel 'toestemming' een grondslag is in de AVG,⁷ is deze niet geldig als het gaat om het toewijzen van een voorziening voor jeugdhulp door een gemeente. Omdat toestemming in vrijheid gegeven moet kunnen worden, zegt de Autoriteit Persoonsgegevens dat 'toestemming' in het sociaal domein geen geldige grondslag kan zijn voor het inzetten van voorzieningen voor hulp.⁸ In het sociaal domein is er vaak sprake van een afhankelijkheidsrelatie. Zo is een burger afhankelijk van de gemeente voor het krijgen en vergoeden van jeugdhulp, waardoor hij niet in vrijheid toestemming kan geven. Of ouders en/of jeugdige zijn bang dat zij geen hulp krijgen als zij toestemming weigeren. Dit betekent dat de gemeente niet met toestemming van de ouders en/of jeugdige informatie uit het hulpverleningsdossier kan opvragen voor een verleningsbeslissing. En andersom geldt dat een hulpverlener ook niet op basis van toestemming van de ouders en/of jeugdige gegevens mag verstrekken aan een gemeente voor een verleningsbeslissing. Daarvoor is een andere wettelijke grondslag nodig dan 'toestemming'.

⁷ Artikel 6 lid 1 sub a AVG

⁸ <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/overheid/sociaal-domein>

⁹ artikel 6 lid 1 sub e AVG

¹⁰ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925> (artikel 7.4.0)

Praktijkvoorbeeld

De gemeente vindt dat ze geen beschikking/zorgtoewijzing kan afgeven als het rapport over het diagnostisch onderzoek niet wordt overlegd. Ze zegt dat de ouders toestemming hebben gegeven voor het verstrekken van dit rapport aan de gemeente.

Toestemming is geen grondslag voor het verstrekken van gegevens in het sociaal domein¹. Het verstrekken van de rapportage over het diagnostisch onderzoek kan dus niet, zelfs niet als de ouders en/of jeugdige daarvoor toestemming geven. Er is een andere wettelijke grondslag nodig voor de jeugdhulpaanbieder om de noodzakelijke gegevens te kunnen verstrekken en voor de gemeente om de gegevens te mogen ontvangen. De grondslag 'noodzakelijk voor de uitvoering van een publieke taak' kan dat wel zijn. Maar dan is het nog de vraag of een rapportage over een diagnostisch onderzoek noodzakelijk is voor de gemeente om haar publiekrechtelijke taak te kunnen uitvoeren. (zie ↻ 2.1.2 en ↻ 3.2).

¹ www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/overheid/sociaal-domein

2.1.2 PUBLIEKRECHTELIJKE TAAK GEMEENTE

Een andere grondslag in de AVG voor gegevensverwerking is wanneer deze 'noodzakelijk is voor een taak van algemeen belang of een taak in het kader van de uitvoering van het openbaar gezag'.⁹ Kortgezegd: een 'publiekrechtelijke taak'. Dit heet ook wel de 'wettelijke taak', omdat een publiekrechtelijke taak altijd vastligt in wetgeving. Op grond van de Jeugdwet heeft de gemeente diverse wettelijke taken in de ondersteuning van jeugdigen en ouders/verzorgers. Om die taken goed te kunnen vervullen, moet zij persoonsgegevens gebruiken. Dit recht van de gemeente om persoonsgegevens, waaronder ook gezondheidsgegevens, te verwerken is vastgelegd in artikel 7.4.0 lid 1 van de Jeugdwet.¹⁰ In dit artikel staat ook, net als in de AVG, dat het is toegestaan om persoonsgegevens te verwerken *voor zover deze noodzakelijk zijn* voor het uitvoeren van die wettelijke taak.

De gemeente mag op basis van dit artikel (gezondheids)gegevens verwerken voor vier taken/doelen. De gemeente mag deze gegevens niet gebruiken voor andere doelen. Dit wordt doelbinding genoemd. Het gaat om de volgende hoofdtaken:

- A** De toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van een voorziening op het gebied van jeugdhulp^{11,12};
- B** Het doen van een verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming of de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen of jeugdreclassering;
- C** De bekostiging van preventie, jeugdhulp, kinderschermingsmaatregelen, jeugdreclassering;
- D** Het verrichten van controle en fraudeonderzoek.

We gaan in deze handreiking met name in op de taken onder a).

Deze taken van de gemeente brengen nog niet automatisch met zich mee dat een jeugdhulpaanbieder of de jeugdhulpverlener alle informatie mag aanleveren en het beroepsgeheim of de geheimhoudingsplicht mag doorbreken. We zagen onder ➔ **2.1.1** dat toestemming geen goede reden is voor het verstrekken van de gegevens aan de gemeente. Een wettelijke verplichting kan wel reden zijn om het beroepsgeheim of de geheimhoudingsplicht te doorbreken. (zie ➔ **2.1.3**) Ook moet afgewogen worden welke informatie noodzakelijk is voor het uitvoeren van de publieke taak van de gemeente, in dit geval het beslissen over het inzetten van jeugdhulp. Zie verder ➔ **2.3**.

2.1.3 DE WETTELIJKE PLICHT VOOR DE JEUGDHULPAANBIEDER OM GEGEVENS TE VERSTREKKEN

Als het verwerken van persoonsgegevens noodzakelijk is voor het nakomen van een wettelijke verplichting¹³, is dat eveneens een rechtmatige grondslag uit de AVG. In artikel 7.4.0 lid 2 en 3 van de Jeugdwet is de wettelijke plicht voor de jeugdhulpaanbieder en de jeugdhulpverlener opgenomen om aan de gemeente de *noodzakelijke gegevens* te verstrekken voor het uitvoeren van de in ➔ **2.1.2** genoemde wettelijke taken van de gemeente. Er is met andere woorden sprake van een informatieverplichting.

Als een jeugdhulpaanbieder of jeugdhulpverlener op grond van een wettelijke plicht gegevens verstrekt, hoeft hij daarvoor geen toestemming te vragen aan de ouders en/of jeugdige. Wel gelden er *zorgvuldigheidseisen*. De ouders en/of jeugdige, afhankelijk van de leeftijd en wilsbekwaamheid, moeten informatie krijgen over het doel van de informatieverstrekking en om welke gegevens het zal gaan. Hebben zij vooraf bezwaren, dan zal daar zoveel mogelijk aan tegemoet worden gekomen. De jeugdhulpverlener moet uitleggen welke gevolgen dit voor de ouders en/of jeugdige kan hebben, zodat zij hier een weloverwogen beslissing over kunnen nemen.

¹¹ Artikel 7.4.0 lid 1 sub a Jeugdwet

¹² Waaronder dus de toewijzing of beschikking jeugdhulp.

¹³ Artikel 6 lid 1 sub c AVG

Praktijkvoorbeeld

De gemeente vraagt de hulpverleningsdoelen, zoals vastgelegd in het perspectiefplan en het evaluatieverslag, op bij de behandelaar. Volgens de gemeente is dit nodig om aan de accountant van de gemeente aan te tonen dat de gelden aan zorg zijn besteed.

Er is een 'Algemeen accountantsprotocol financiële productieverantwoording WMO en Jeugdwet 2022' vastgesteld.¹ Het doel van dit protocol is een uniforme financiële productieverantwoording en accountantscontrole voor jeugdhulpaanbieders. Gemeenten hebben dit protocol ook van toepassing verklaard in de raamovereenkomsten tussen gemeenten en aanbieders.

De accountant toetst op vier elementen: rekenkundige juistheid, juistheid productie, juistheid tarief en levering productie.² In de uitwerking van deze criteria staat niets over perspectiefplannen. Sterker nog: Er staat expliciet vermeld dat afspraken – in bijvoorbeeld de individuele overeenkomsten tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders – die verder gaan of afwijken van deze toetsingscriteria, uitdrukkelijk buiten de reikwijdte van het onderzoek en de verklaring van de accountant vallen.³ Perspectiefplannen, waarin veel inhoudelijke informatie is opgenomen over de ouders en/of jeugdige, zijn dus niet vereist voor de financiële verantwoording aan de gemeente. En de jeugdhulpverlener mag die ook niet verstrekken aan de gemeente in het kader van verantwoording van de productie en accountantscontrole. Ook mag de gemeente deze informatie niet voor dit doel verwerken. Het argument dat de accountant de perspectiefplannen nodig heeft om te controleren of de gelden aan de zorg zijn besteed, is geen goede grondslag voor het opvragen van deze plannen. Mocht de gemeente twijfels hebben bij de doel- en rechtmatigheid van de gedeclareerde hulp, dan kan zij een materiële controle of fraudeonderzoek doen, met in het uiterste geval een detailcontrole, waarbij (informatie uit) hulpverleningsdossiers wordt bekeken.

¹ De documenten zijn hier te vinden:

Bestanden · Administratieve en financiële processen en verantwoording · Ketenbureau i-Sociaal Domein

² Algemeen accountantsprotocol financiële productieverantwoording WMO en Jeugdwet 2021, paragraaf 3.6.

³ Algemeen accountantsprotocol financiële productieverantwoording WMO en Jeugdwet 2021, paragraaf 3.5.

Als de ouders en/of jeugdige echt niet willen dat er gegevens worden verstrekt aan de gemeente, dan kan dat. Het gevolg kan zijn dat de gemeente beslist de jeugdhulp niet toe te kennen en daarmee niet te vergoeden. De jeugdhulpaanbieder kan dan beslissen de zorg niet te verlenen of de ouders en/of jeugdige moeten de hulp zelf betalen. In het laatste geval gaat het dan niet meer om jeugdhulp in de zin van de Jeugdwet.

De Jeugdwet kent verschillende informatieverplichtingen voor de jeugdhulpaanbieder. Zo is voor de bekostiging (zie bij de genoemde taken onder [2.1.2](#) onder c) precies aangegeven welke gegevens de jeugdhulpaanbieder aan de gemeente moet verstrekken. Dit zijn persoonsgegevens zoals het Burgerservicenummer van de jeugdige of diens naam, adres en geboortedatum, maar geen gegevens uit het hulpverleningsdossier.¹⁴ Ook voor controle en fraudeonderzoek ligt vast hoe de gemeente dit moet uitvoeren¹⁵, dit is uitgewerkt in de Handreiking Materiële controle Jeugdwet van de VNG.¹⁶ Voor de productieverantwoording is er een Algemeen accountantsprotocol financiële productieverantwoording¹⁷ dat de werkwijze van accountants van de gemeente vastlegt. De gegevens die accountants moeten aanleveren, zijn in beginsel géén inhoudelijke gegevens uit het hulpverleningsdossier van de jeugdige. Alleen in het uiterste geval, als alle onderzoeksmogelijkheden zijn uitgeput, kan de gemeente overgaan tot een detailcontrole waarbij de jeugdhulpaanbieder inzage moet geven in het hulpverleningsdossier. Dit gebeurt altijd onder verantwoordelijkheid van een SKJ- of BIG-geregistreerde professional.

De gegevens die noodzakelijk zijn voor de toeleidingstaak van de gemeente, of voor het bepalen of inzetten van een voorziening, zijn niet specifiek uitgewerkt. Anders dan bij de bekostiging, waar precies is aangegeven welke gegevens moeten worden verstrekt, is dat hier niet het geval. De Jeugdwet geeft enkel aan dat het gaat om de voor de taak van de gemeente 'noodzakelijke gegevens'. Hoewel de Jeugdwet het mogelijk maakt om in een ministeriële regeling uit te werken welke gegevens onder deze informatieverplichting vallen, is dat tot op heden nog niet gebeurd.

De invulling van het begrip 'noodzakelijke gegevens' leidt in de praktijk regelmatig tot discussie. De algemene beginselen van doelbinding, proportionaliteit en subsidiariteit uit de AVG (zie het kader in [2.1](#)) kunnen helpen om te bepalen welke gegevens noodzakelijk zijn. Daarbij moet worden gekeken in het kader van welke taak de gemeente en jeugdhulpaanbieder informatie moeten uitwisselen. Gaat het om toeleiding naar jeugdhulp, het bepalen van de jeugdhulp of om

het inzetten van de voorziening? In hoofdstuk [3.2](#) werken we verder uit wat dit betekent voor de hoeveelheid informatie die een hulpverlener kan verstrekken.

2.2 SECTORSPECIEKE WETGEVING VOOR JEUGDHULP EN HET BEROEPSGEHEIM

Jeugdhulpaanbieders en jeugdhulpverleners hebben een geheimhoudingsplicht op grond van de Jeugdwet of de WGB0. Het beroepsgeheim van jeugdhulpverleners is daarnaast vastgelegd in andere wetgeving, zoals de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) en in beroepscode's zoals van de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW).

Het beroepsgeheim beschermt de vertrouwensrelatie tussen de ouders en/of jeugdige en de hulpverlener. De ouders en jeugdige weten dat de informatie die zij geven veilig is bij de hulpverlener en kunnen dus vrijuit praten, ook over zaken waar ze zich voor schamen of bang voor zijn. Dit vertrouwen draagt bij aan betere zorg. Ook dient het beroepsgeheim een algemeen maatschappelijk belang. Een groot vertrouwen in de hulpverlening en in gemeenten, houdt de drempel om hulp te vragen laag.

¹⁴ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036007> (paragraaf 6a)

¹⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036007> (paragraaf 6b)

¹⁶ <https://vng.nl/publicaties/handreiking-materiele-controle-voor-jeugdwet>

¹⁷ Het landelijk protocol kan uitgewerkt zijn in een regionaal accountantsprotocol, maar dat moet zich houden aan deze kaders. De documenten zijn hier te vinden [Bestanden · Administratieve en financiële processen en verantwoording · Ketenbureau i-Sociaal Domein](#). Het Ketenbureau i-Sociaal Domein faciliteert en ondersteunt gemeenten en aanbieders bij het uitvoeren van o.a. de Jeugdwet.

Praktijkvoorbeeld

De toegangsmedewerker van het gemeentelijk wijkteam wil aansluiten bij het evaluatiegesprek van de behandelaar en de ouders en/of jeugdige over de behandeling.

Dit is vergelijkbaar met het opvragen van evaluatieverslagen – wat niet is toegestaan – maar nog ingrijpender. Het is belangrijk dat de ouders en/of jeugdige zich vrij voelt te praten met de behandelaar, zonder de aanwezigheid van derden die beslissen over de jeugdhulp. De aanwezigheid van de toegangsmedewerker is in strijd met het ‘geheim van de spreekkamer’, zoals zowel in de Jeugdwet¹ als in de WGBO² is vastgelegd. Dergelijke gesprekken moeten buiten waarneming van derden plaatsvinden.

Ook hier is het belangrijk de verschillende rollen van behandelaar en gemeente goed te bespreken. Een behandelaar mag en moet over veel meer inhoudelijke informatie beschikken om de jeugdhulp goed uit te kunnen voeren dan een gemeente (zie ➔ 3.2 en ➔ 4).

Een behandelaar moet dus allereerst vragen met welk doel de toegangsmedewerker wil aansluiten. Als dat is om zo beter te kunnen beslissen over de inzet van een voorziening, is dit geen gerechtvaardigd doel. Maar als het bijvoorbeeld gaat om een casemanager van het wijkteam, dan kan een behandelaar overwegen of het zinvol is dat deze bij het gesprek aanwezig is. Zoals om de hulp af te stemmen tussen betrokken hulpverleners of om de ouders te ondersteunen. Uiteraard kan dit dan alleen met toestemming van de jeugdige en/of ouders.

1 Artikel 7.3.13 lid 1 Jeugdwet

2 Artikel 7:459 lid 1 BW

Er zijn verschillende redenen voor het doorbreken van het beroepsgeheim. Een wettelijke verplichting, zoals de informatieplichting in artikel 7.4.0 lid 2 en 3 van de Jeugdwet, is een wettelijke grondslag in de AVG om gegevens te mogen verstrekken (zie ➔ 2.1.3). Maar ook een van de redenen om de geheimhoudingsplicht uit de Jeugdwet, WGBO of beroepscode te mogen doorbreken. De verplichting beperkt zich echter tot de gegevens die noodzakelijk voor het uitvoeren van de in ➔ 2.1.2 genoemde wettelijke taken van de gemeente. Daarom zal de gemeente duidelijk moeten maken – en de jeugdhulpverlener bij onduidelijkheid moeten navragen – waarom de informatie uit het hulpverleningsdossier noodzakelijk is voor het uitvoeren van deze

wettelijke taken. Ook gelden de zorgvuldigheidseisen voor jeugdhulpverleners richting de ouders en jeugdige, zoals genoemd in ➔ 2.1.3.

Het is van groot belang om niet meer dan de noodzakelijke gegevens op te vragen en te verstrekken. Een bovenmatige vraag om informatie van de gemeente kan namelijk nadelige consequenties hebben. Allereerst kan het een hoge drempel opwerpen om hulp te zoeken, hulp die soms wel hard nodig is. Wanneer ouders of jongeren zich niet veilig voelen om zeer persoonlijke informatie te delen met een jeugdhulpaanbieder omdat die terecht kan komen bij de gemeente, of wanneer het vertrouwen in de hulpverlening of de gemeente ontbreekt, kan dit ten koste gaan van de kwaliteit van de behandeling, schadelijk zijn voor de ouders en/of jeugdige en de zorgkosten verhogen. Ook is de praktijkervaring dat discussies tussen gemeente en jeugdhulpaanbieder over welke informatie moet worden verstrekt voor een verlenging of wijziging van de zorgtoewijzing of beschikking, kan leiden tot het tijdelijk stilvallen van een behandeltraject. Soms weken tot wel maanden, in afwachting van groen licht van de gemeente. De gemeente dient daarom zeer zorgvuldig af te wegen welke informatie echt nodig is om de eigen taken goed te kunnen uitvoeren. De gemeente moet haar verzoek om informatie ook kunnen onderbouwen met de juiste wettelijke grondslag en dit zo nodig kunnen motiveren. Kijk dus steeds welke taak aan de orde is, welke informatie daarvoor nodig is en op basis van welke grondslag de informatie kan worden opgevraagd (zie hierover ook ➔ 3.2).

Een misvatting die je in de praktijk nog wel eens hoort, is dat iemand die vanuit de gemeente of een wijkteam informatie opvraagt, zegt dat hij SKJ- of BIG-geregistreerd is en een beroepsgeheim heeft en daarom informatie mag ontvangen. Maar een registratie of beroepsgeheim is geen wettelijke grondslag voor het ontvangen van informatie. Zie onderstaand voorbeeld. In hoofdstuk ➔ 3.2 zullen we verder uitwerken voor welke taken informatie kan worden uitgewisseld.

2.3 DE ALGEMENE WET BESTUURSRECHT (AWB)

Naast de AVG, de WGBO en de Jeugdwet speelt ook de Algemene wet bestuursrecht (Awb) een rol bij de vraag welke informatie noodzakelijk is voor de toeleidingstaak van de gemeente. Een besluit tot het inzetten van jeugdhulp is namelijk een besluit van een bestuursorgaan (het college van burgemeesters en wethouders) en moet daarom voldoen aan de eisen van de Awb. De Awb zegt dat een besluit zorgvuldig moet zijn en welke informatie daarvoor nodig is.

De Awb bevat algemene regels voor de verhouding tussen overheid en de individuele burger. De burger, in dit geval de jeugdige en/of ouders, vraagt om jeugdhulp en de gemeente moet zorgvuldig besluiten of die wordt verleend. Dit besluit is een beschikking in de zin van de Awb waarbij bezwaar en beroep mogelijk is.

De gemeente moet een zorgvuldig en gemotiveerd besluit nemen over noodzakelijke jeugdhulp.¹⁸ Dit noemen we een *verleningsbeslissing*. De gemeente moet kunnen onderbouwen dat er sprake is van opvoed- en opgroei-problematiek waarvoor jeugdhulp noodzakelijk is en waarom deze problemen niet in het eigen netwerk kunnen worden opgelost. In de praktijk voeren wijkteams deze taak vaak uit.¹⁹ Om die verleningsbeslissing te kunnen nemen, is informatie nodig. Van de jeugdige en ouders zelf of van de jeugdhulpaanbieder die om een toewijzing/beschikking jeugdhulp vraagt.²⁰ Dat kan een eerste aanvraag zijn voor een toewijzing/beschikking jeugdhulp, maar ook een verzoek tot wijziging of verlenging. De jeugdhulpverlener of jeugdhulpaanbieder doet dit op verzoek van een burger die, door de gemeente gefinancierde, jeugdhulp wil ontvangen. Hierbij moet de hulpverlener met de betrokken ouders en/of jeugdige afspreken welke informatie hij verstrekt aan de gemeente. Dit past bij de informatieplicht die een aanvrager van een voorziening heeft.²¹

In de meeste gevallen zal de gemeente kunnen varen op het deskundige advies van de jeugdhulpverlener over duur en zwaarte van de benodigde jeugdhulp. Maar de gemeente mag aanvullende informatie vragen als dit noodzakelijk is om een beslissing te kunnen nemen.

Praktijkvoorbeeld

Een SKJ-geregistreerde medewerker van een wijkteam beoordeelt een verlengingsverzoek van een beschikking/zorgtoewijzing en vraagt daartoe standaard de diagnose op bij de behandelaar van de ouders en/of jeugdige. De behandelaar weigert. De wijkteammedewerker geeft aan dat hij SKJ-geregistreerd is en daarom de diagnose mag ontvangen.

De wijkteammedewerker moet zich houden aan het juridisch kader dat geldt voor de gemeente. Het standaard opvragen van diagnoses is, zoals eerder aangegeven, niet toegestaan. Dat de medewerker een SKJ- of BIG-registratie heeft, maakt dit niet anders. Zie 3.2 voor voorbeelden van informatie je kunt verstrekken.

Wenst de gemeente meer informatie, dan moet zij de redenen daarvoor uitgeleggen aan de jeugdhulpverlener. Zo kan deze een goede afweging maken welke gegevens noodzakelijk zijn én dit uitleggen aan de ouders en/of jeugdige (zie 2.1.3). Het enkele feit dat er sprake is van complexe of langdurige zorg, is bijvoorbeeld onvoldoende voor het verstrekken van informatie uit het hulpverleningsdossier. Juist in deze situaties is het van groot belang dat ouders en jeugdigen vertrouwen houden in de betrokken hulpverlener. Zie 2.2.

We zien regelmatig dat de gemeente informatie opvraagt met het oog op verschillende taken (zie 2.1.2). Ze wil dan informatie om een verleningsbeslissing te kunnen nemen, maar voelt zich ook verantwoordelijk voor de veiligheid van een kind én wil verantwoording met het oog op controle en fraude. Daarom vraagt de gemeente geregeld (veel) meer informatie op dan strikt noodzakelijk is voor het nemen van een verleningsbeslissing. In het volgende hoofdstuk gaan we in op de verschillende routes en petten/taken van de gemeente en betrokken professionals en wat dit betekent voor het verstrekken van persoonsgegevens.

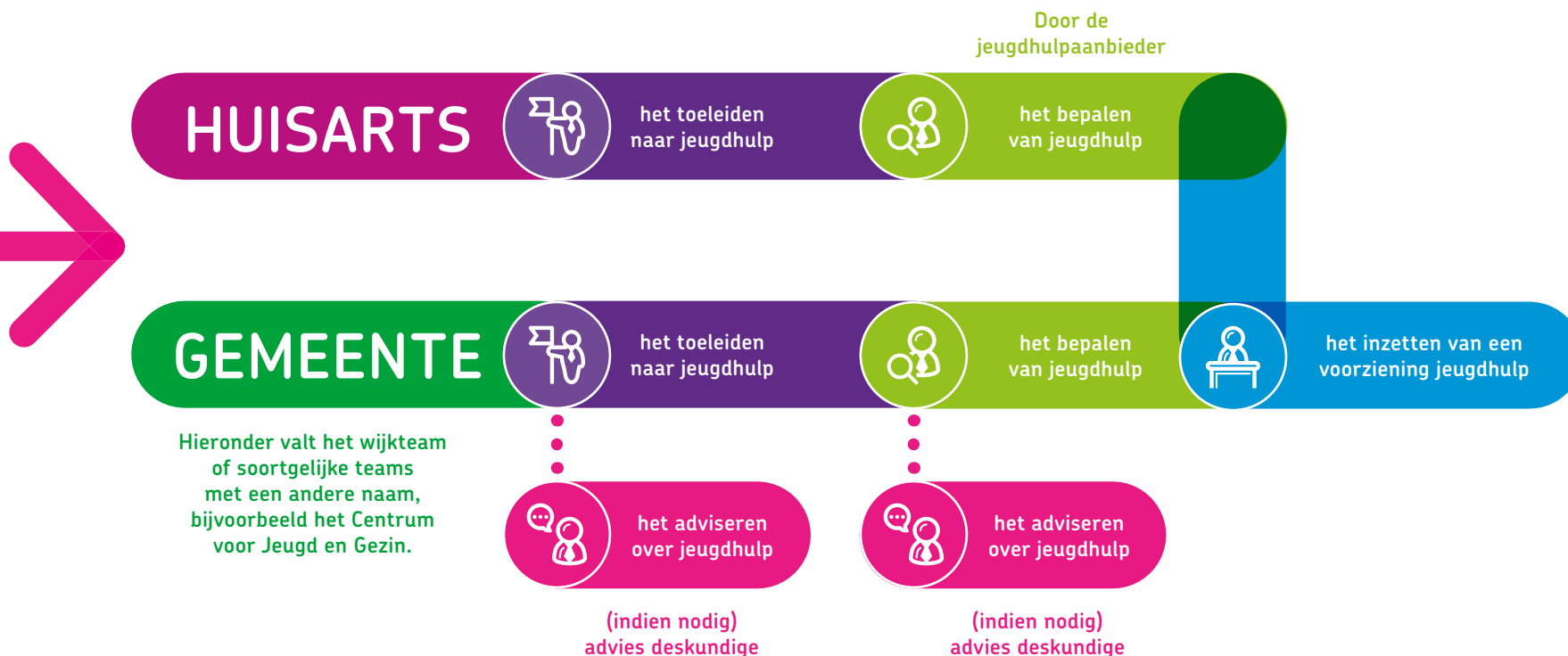
¹⁸ De jeugdhulp die volgens de gemeente noodzakelijk is om ervoor te zorgen dat een jeugdige gezond en veilig kan opgroeien ondanks de problemen die er zijn. Artikel 2.3 Jeugdwet.

¹⁹ <https://www.programmasociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2020/12/16/wijkteams-en-het-pettenvraagstuk>

²⁰ Artikel 3:2 Awb jo artikel 2.3 Jeugdwet

²¹ Artikel 4:2 Awb

3. De weg naar jeugdhulp: routes, rollen en taken

De Jeugdwet kent verschillende routes naar jeugdhulp. De gevolgde route heeft consequenties voor de mate van gegevensverwerking bij de uitvoering van de taken van de gemeente bij het toeleiden naar, adviseren over, bepalen van en het inzetten van een voorziening voor jeugdhulp. We beschrijven de routes in ➔ 3.1, werken de taken die professionals namens de gemeente uitvoeren uit in ➔ 3.2 en leggen uit wat dit betekent voor de gegevensverwerking.

3.1 ROUTES

De belangrijkste routes naar jeugdhulp lopen via een (huis)arts of via de gemeente, vaak in de vorm van een wijkteam. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen, van jeugdreclassering en van de jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke of civielrechtelijke beslissing. Een gecertificeerde instelling heeft op grond van de Jeugdwet²² de bevoegdheid om te bepalen welke jeugdhulp nodig is. De gemeente heeft dan de plicht om deze jeugdhulp te leveren. Ook de rechter, het Openbaar Ministerie en de inrichtingsarts, de selectiefunctionaris of de directeur van een justitiële jeugdinrichting kunnen bepalen dat jeugdhulp nodig is.

²² Artikel 3.5 lid 1 Jeugdwet

Als een burger, in dit geval een jeugdige of een ouder, met een hulpvraag aanklopt bij de gemeente, is het haar taak om te beoordelen of jeugdhulp nodig is en welke voorziening dat dan moet zijn (de toeleidingstaak). Die beoordeling moet door een deskundige gebeuren en gebaseerd zijn op zorginhoudelijke gronden.²³ In veel gemeenten is deze taak bij wijkteams gelegd. Zij stellen een plan op en bepalen welke zorg noodzakelijk is. Zo leiden zij een jeugdige bijvoorbeeld door naar een specialistische jeugdhulpaanbieder.

De huisarts, jeugdarts of medisch specialist mag op grond van de Jeugdwet rechtstreeks verwijzen naar door de gemeente gecontracteerde jeugdhulpaanbieders.²⁴ Vaak is er sprake van een tweetrapsraket: de (huis)arts verwijst naar een gespecialiseerde jeugdhulpaanbieder, die vervolgens bepaalt wat er precies nodig is en dan informatie geeft aan de gemeente over welke jeugdhulp zal worden geboden, meestal aan de hand van een zogenaamde productcode. De verwijzer en de jeugdhulpaanbieder moeten daarbij handelen volgens de eigen professionele standaard²⁵ en zich houden aan de contractuele afspraken met de gemeente en aan wat de gemeente heeft opgenomen in de gemeentelijke verordening jeugdhulp hierover.

NB Contractuele afspraken en normen in de verordening over het delen van informatie kunnen niet verder gaan dan de mogelijkheden voor informatieverstrekking die de wet biedt, zie ook [hoofdstuk 2](#).

In de praktijk vraagt een jeugdhulpaanbieder bij aanvang van de zorg, na een rechtstreekse verwijzing, een zorgtoewijzingsbesluit aan. Dit is verplicht bij inspanningsgerichte en outputgerichte financiering, maar niet bij taakgerichte financiering en geldt dus niet voor alle gemeenten. Het aanvragen van een zorgtoewijzingsbesluit is een administratieve handeling via het digitale berichtenverkeer (gebaseerd op de informatiestandaard iJw voor gegevensuitwisseling in het kader van artikel 7.4.0 Jeugdwet). In dit bericht staan persoonsgegevens zoals NAW gegevens en BSN van de jeugdige, gegevens van de jeugdhulpaanbieder, gegevens over de start en het (verwachte) einde van de behandeling, voor declaratie relevante aantal eenheden of tijdseenheden van de behandeling en productgroep, zoals crisis, diagnostiek, (korte) behandeling en verblijf.

Het is niet aan de gemeente om op inhoudelijke gronden van af te wijken van de verwijzing en de bepaling van de noodzakelijke jeugdhulp door de jeugdhulpaanbieder. Mocht de gemeente er in een specifieke situatie aan twijfelen of de verwijzing volgens de professionele standaard is gebeurd

of twijfelen aan de inschatting van de jeugdhulpaanbieder, dan zal de gemeente daar een even deskundig oordeel tegenover moeten stellen. (Zie hierover verder [3.2.3](#).)

Een jeugdhulpaanbieder mag vervolgens, op grond van artikel 7.4.0 lid 1 onder c van de Jeugdwet, informatie verstrekken om de geleverde hulp betaald te krijgen (zie ook hierboven onder [2.1.2](#), waar bekostiging als publiekrechtelijke taak is beschreven). En is tegelijk verplicht om de ouders en/of jeugdige te informeren over de geleverde informatie. Willen zij niet dat de informatie wordt verstrekt, dan kunnen ze ervoor kiezen om de jeugdhulp zelf te betalen (zie [2.1.3](#)).

Welke route je ook volgt, de gemeente dient uiteindelijk een besluit, een verleningsbeslissing, te nemen en vast te leggen in een beschikking (voor de burger) en een zorgtoewijzingsbesluit (voor de jeugdhulpaanbieder). Zodat de burger weet waar hij recht op heeft en ook geïnformeerd wordt over de mogelijkheid tot bezwaar en beroep en de jeugdhulpaanbieder de verleende zorg kan declareren bij de gemeente. Met enkel een verwijzing ontstaat geen aanspraak op zorg, ook niet met een rechtstreekse verwijzing.

Als vaststaat dat de inzet van jeugdhulp noodzakelijk is, kan deze in natura (bij een gecontracteerde aanbieder) of via een persoonsgebonden budget (pgb) worden geboden. Op het pgb gaan we in deze handreiking verder niet in.

De rechtstreekse verwijzingsroute baart de gemeente soms zorgen, omdat zij denken niet te kunnen sturen op de instroom naar specialistische zorg. Ze moeten betalen, zonder iets te kunnen bepalen, is een veelgehoorde klacht. De Jeugdwet geeft de gemeente diverse mogelijkheden van sturing, zie hiervoor [hoofdstuk 4](#).

3.2 DE VERSCHILLENDE TAKEN OF 'PETTEN' VAN EEN PROFESSIONAL

De gemeente heeft verschillende taken wat betreft jeugdhulp. Medewerkers in dienst van de gemeente of van een organisatie aan wie de gemeente taken heeft gemandateerd, voeren deze uit. De juridische kaders voor het verwerken van persoonsgegevens verschillen per taak, het is dus goed om deze te onderscheiden. Hiervoor moet je weten welke pet de gemeentemedewerker op heeft. We beschrijven dit aan de hand van een wijkteam.²⁶

²³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925> (artikel 2.3)

²⁴ https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2022-05-01#Hoofdstuk2_Artikel2.6; https://vng.nl/sites/default/files/201502_factsheet_besluit_na_huisarts.pdf

²⁵ Artikel 2.6 lid 1 sub e Jeugdwet stelt dat deze professionals daarbij dienen te handelen conform de voor hen geldende professionele standaard. Dit betekent dat als bijvoorbeeld de huisarts op grond van zijn professionele standaard andere hulp noodzakelijk acht, dit geregeld zal moeten worden. In de praktijk kan dan een klein contract geregeld worden of vergoeding plaatsvinden via PGB.

²⁶ We gebruiken hier het voorbeeld van het wijkteam, maar de gemeente kan deze taken ook anders georganiseerd hebben. Bijvoorbeeld bij een organisatie die door het college van B en W gemandateerd is om beslissingen te nemen over de inzet van jeugdhulp, inclusief een deskundig oordeel over de benodigde jeugdhulp. Dit kan een gemeentelijke organisatie zijn, maar ook een organisatie buiten de gemeente, bijvoorbeeld een aparte stichting.

Artikel 2.3 van de Jeugdwet vereist dat het college een deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling van en inzet van de aangewezen voorziening voor jeugdhulp waarborgt. De Jeugdwet maakt het mogelijk om daar nadere regels aan te stellen in een algemene maatregel van bestuur. Anders dan de norm van de verantwoorde werktoedeling²⁷, waarbij de jeugdhulpaanbieder taken moet laten uitvoeren door of onder verantwoordelijkheid van geregistreerde professionals, is niet nader bepaald welke beroepsbeoefenaren deskundig zijn om deze taken uit te voeren.

Een professioneel oordeel van een bekwame hulpverlener, die al bij de ouders en/of jeugdige is betrokken, over de benodigde jeugdhulp geldt als een oordeel van een deskundige. Een hulpverlener kan een professioneel oordeel geven op basis van zijn expertise over de geschatte benodigde vorm, omvang en duur van de jeugdhulp.

De gemeente en jeugdhulpaanbieders maken afspraken over de deskundigheid en kwaliteit van de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener in de contracten tussen hen beiden.

Hieronder belichten we de verschillende taken die genoemd zijn in artikel 2.3 van de Jeugdwet en de informatie die noodzakelijk is voor de uitvoering van die taken. De grondslag hiervan is geregeld in artikel 7.4.0 lid 1 t/m 3 van de Jeugdwet: het toeleiden naar jeugdhulp, het adviseren over jeugdhulp, het bepalen van jeugdhulp en het inzetten van een voorziening jeugdhulp.

3.2.1 TOELEIDING NAAR JEUGDHULP

De taak 'toeleiding naar jeugdhulp' houdt in dat de jeugdige naar de juiste hulp wordt geleid als de ouders de problemen niet zelf, of met behulp van hun netwerk, kunnen oplossen. Dit moet deskundig gebeuren. Dit kan in de wijkteams, door de inzet van een deskundige die daarover adviseert, maar ook via een rechtstreekse verwijzing door een arts naar een jeugdhulpaanbieder. De gemeente mag alleen informatie verwerken die noodzakelijk is voor de toeleiding naar jeugdhulp en de jeugdhulpaanbieder mag alleen de noodzakelijke informatie verstrekken (➡ zie 2.3).

Soms, in een concrete situatie, kan het voor het toeleiden van een jeugdige naar passende hulp noodzakelijk zijn om informatie uit het hulpverleningsdossier te verstrekken aan de gemeente/ het wijkteam. Dit is ter beoordeling van de jeugdhulpverlener en gebeurt altijd in overleg met de ouders en/of jeugdige. Zij krijgen uitleg waarom de informatieverstrekking nodig is, om welke informatie het gaat en zij kunnen dit weigeren. De jeugdhulpverlener stelt zich daarbij de volgende vragen:

? Waarom is het in deze situatie noodzakelijk voor de jeugdhulpverlener om informatie te verstrekken aan de gemeente voor de toeleiding naar jeugdhulp? Bijvoorbeeld:

- er is meer of andere hulp nodig dan de jeugdhulpaanbieder zelf kan bieden (bijvoorbeeld domein overstijgend);
- er is gemeentelijke betrokkenheid noodzakelijk is om onwenselijke ingrepen/acties te voorkomen, omdat de situatie van de jeugdige/het gezin leidt tot meldingen van bijvoorbeeld politie of buurtbewoners;
- de informatieverstrekking is noodzakelijk voor de samenhang tussen de voorzieningen voor de jeugdige of het gezin;
- de jeugdhulpaanbieder wil zorg inzetten die niet is gecontracteerd.

? Welke informatie vindt de jeugdhulpverlener noodzakelijk om te verstrekken aan de gemeente voor de toeleiding naar jeugdhulp?

Wanneer de toegang via de rechtstreekse verwijzer gaat, bijvoorbeeld de huisarts, dan hoeft je voor de toeleiding geen gegevens met de gemeente te delen. Die toeleiding heeft de huisarts immers al gedaan, op basis van zijn bevoegdheid als rechtstreeks verwijzer. De gemeente heeft in dit geval geen rol in de toeleiding, dus ook geen recht op persoonsgegevens daarvoor. De gemeente heeft dan alleen gegevens nodig om de jeugdhulp te kunnen bekostigen en om

²⁷ Zie voor informatie over de norm van de verantwoorde werktoedeling: <https://skjeugd.nl/gemeenten-werkgevers/norm-verantwoorde-werktoedeling>

Praktijkvoorbeeld

Een jeugdige meldt zich met zijn vader bij het wijkteam. In een gesprek zijn de klachten geïnventariseerd en het wijkteam concludeert dat er meer nodig is dan de kortdurende zorg die zij zelf kan bieden. Het wijkteam leidt, in het kader van de toeleidingstaak, een jeugdige voor diagnostiek en behandeling door naar een jeugdhulpaanbieder. Gedurende de behandeling wil de gemeente informatie over het verloop van de behandeling, 'want ik ben de verwijzer'.

De gemeente/wijkteam geeft weliswaar een zorgtoewijzing/beschikking jeugdhulp af, maar is daarmee nog geen verwijzer zoals de huisarts, die de spil is rondom gezondheidsklachten. Een verwijzer, zoals de huisarts, heeft ook geen recht op informatie over het verloop. Daarvoor is altijd de expliciete toestemming van de ouders en/of jeugdige nodig, wegens het doorbreken van het beroepsgeheim. Een verwijzer wordt doorgaans aan het einde van het hulpverleningstraject, met toestemming, wel geïnformeerd. Het wijkteam in deze casus is echter geen verwijzer. Bovendien is er een grondslag (zie ↪ 2.1) nodig voor het tussentijds informeren van de gemeente 'hoe het gaat'. Die grond is er niet bij de toeleidingstaak van de gemeente. De jeugdhulpverlener moet zich dus afvragen: vanuit welke rol vraagt de gemeente deze informatie op en welke grondslag hoort daarbij? Vervolgens kan de jeugdhulpaanbieder beoordelen of informatieverstrekking mogelijk is en zo ja, welke informatie dat is.

een formele toets uit te kunnen voeren: is dit een kind uit de gemeente? Hebben we met deze jeugdhulpaanbieder een contract?

Soms is informatie verstrekken voor de toeleiding wel noodzakelijk, bijvoorbeeld als de jeugdhulpaanbieder constateert dat er meer of andere hulp nodig is dan zij zelf kan bieden. Denk aan schuldsanering, een woning voor een van de ouders bij een complexe scheiding of een woonplek na uithuiszetting. Afhankelijk van de afspraken met de gemeente, kan de jeugdhulpaanbieder zelf een andere aanbieder betrekken of hiernaar verwijzen. Die andere aanbieder vraagt vervolgens zelf een zorgtoewijzing aan. Soms is er echter geen passende zorg aanwezig in de regio. Wanneer de

toeleiding naar- en de bepaling van passende en noodzakelijke hulp nog moet plaatsvinden, kan het wenselijk zijn beperkt informatie uit het hulpverleningsdossier te verstrekken. Uiteraard doe je dit in het kader van *Samen beslissen over passende hulp*²⁸, in nauw overleg met de ouders en/of jeugdige. Het is aan de jeugdhulpverlener om te beoordelen - in afstemming met de ouders en/of jeugdige - welke informatie de gemeente in dit kader krijgt. Dit is steeds een individuele afweging, per casus. Zie de zorgvuldigheidseisen in ↪ 2.1.3.

3.2.2 ADVISEREN OVER JEUGDHULP

Als de gemeente de toeleiding naar, of bepaling van jeugdhulp zelf niet deskundig kan uitvoeren, dan kan zij zich daarover laten adviseren door een deskundige. Andersom kan de gemeente ook deskundig advies verlenen aan anderen over welke jeugdhulp nodig is, bijvoorbeeld aan een gecertificeerde instelling. De gemeente mag alleen informatie verwerken die noodzakelijk is voor het geven of vragen van advies. De deskundige mag alleen noodzakelijke informatie verstrekken voor de advisering.

Wanneer de toeleiding via de gemeente gaat, kan het zijn dat de deskundige informatie bij de jeugdhulpaanbieder vraagt om een advies te kunnen opstellen. Die relevante informatie kan hij, na overleg met jeugdige en ouders, aan de deskundige geven (zie ↪ 2.1.3 en ↪ 2.3). 'Deskundige' betekent in dit verband een SKJ- of BIG-geregistreerde professional die bekwaam is ter zake.

Deze deskundige is een adviseur in de zin van de Awb²⁹ en is dus nadrukkelijk niet de hulpverlener van de ouders en/of jeugdige, maar een professional die kan worden ingeschakeld als het bestuursorgaan zelf niet over de nodige deskundigheid beschikt om de aanvraag te beoordelen.³⁰ De gemeente moet van goede huize komen om een advies van een deskundige naast zich neer te leggen. Zij mag alleen controleren of de deskundige binnen zijn deskundigheidsterrein is gebleven en of het advies navolgbaar is.

3.2.3 BEPALING VAN JEUGDHULP

Het bepalen welke voorziening nodig is, moet deskundig gebeuren. Dit kan door een deskundige(n) in het wijkteam, door de jeugdhulpaanbieder waarnaar een arts rechtstreeks heeft verwezen, of door de gecertificeerde instelling die een kindbeschermingsmaatregel uitvoert.

Als een jeugdige rechtstreeks door de huisarts is verwezen naar een jeugdhulpaanbieder, dan heeft de huisarts zorggedragen voor de toeleiding. En dan heeft de jeugdhulpaanbieder, samen

²⁸ <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/>

²⁹ Artikel 3:9 Awb

³⁰ Zie bijvoorbeeld een uitspraak over dyslexiebehandeling <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#/details?id=ECLI:NL:CRVB:2022:1345>

met de jeugdige en de ouders, bepaald welke (vorm van) jeugdhulp, hoe lang en hoe vaak nodig is.³¹ De taak van de gemeente is dan beperkt tot het nemen van de beslissing over de inzet van een voorziening. De gemeente stuurt in het proces van contractering op de deskundigheid en kwaliteit van de jeugdhulpaanbieder. De jeugdhulpaanbieder zal de gemeente om een zorgtoewijzing/beschikking vragen.

De bepaling van de jeugdhulp blijft een inschatting. In de specialistische jeugdhulp is dit vooraf voor ongeveer 80% redelijk in te schatten. Voor de andere 20% is dat niet het geval. Dit heeft te maken met de grote variatie in de ernst en complexiteit van de problematiek, in het herstelvermogen van de jeugdige en de herstelkracht die het systeem (opvoeders, leerkrachten) daarbij kan bieden. De looptijd en intensiteit zijn vooraf niet altijd goed in te schatten. Daarom is het van belang dat zorgtoewijzingen/beschikkingen eenvoudig kunnen worden opgehoogd en verlengd. Zo kun je schadelijke wachttijden voorkomen en ook de administratieve lasten zo laag mogelijk houden.

De gemeente kan een oordeel van de professional niet zomaar naast zich neerleggen. Dit staat expliciet in de wetsgeschiedenis van de Jeugdwet (Nota naar aanleiding van het verslag):

“De leden van de SP-fractie wijzen erop dat gemeenten de verwijzing van de huisarts niet kunnen veranderen als deze in overeenstemming is met professionele standaarden, en vragen hoe gemeenten kunnen bepalen of de professionele standaard is gevolgd.

In de eerste plaats wil de regering erop wijzen dat de gemeente de verwijzing van de huisarts nooit kan veranderen. Na verwijzing door de huisarts is jeugdhulp direct toegankelijk. Na een dergelijke verwijzing staat echter nog niet precies vast welke vorm van jeugdhulp een jeugdige of zijn ouder precies nodig heeft, hoe vaak iemand moet komen (de omvang) en hoe lang (de duur). In de praktijk zal het dus de jeugdhulpaanbieder (bijvoorbeeld de jeugdpsychiater) zelf zijn die na de verwijzing in overleg met de ouders en/of jeugdige beoordeelt welke voorziening precies nodig is. Deze aanbieder bepaalt daadwerkelijk de inhoud van de zorg en hij zal zijn oordeel mede baseren op de protocollen en richtlijnen die voor een professional de basis van zijn handelen vormen (stap 2). Gemeenten kunnen nooit benodigde jeugdhulp weigeren als deze in overeenstemming is met de professionele standaarden en mogen niet op de stoel van de arts gaan zitten. Echter, wanneer de gemeente, in haar rol als financier van de behandeling, twijfelt of professionele standaarden gevolgd zijn bij het

bepalen van de inhoud van de zorg, dan moet zij daar een minstens zo deskundig oordeel tegenover stellen. In dat geval zal de gemeente dus beroep moeten doen op de expertise van een deskundige, die bij de beoordeling van het behandelvoorstel op de hoogte dient te zijn van de professionele standaarden die binnen de eigen beroepsgroep leidend zijn. Daarnaast houdt de IGZ meer in het algemeen toezicht op de kwaliteit van zorg. Het volgen van professionele standaarden bij verwijzing maakt daar ook deel van uit.”³²

De gemeente dient dus te vertrouwen op de deskundigheid van de hulpverlener over de indicatie van de benodigde jeugdhulp.³³ De hulpverlener bepaalt de behandelvorm, de omvang en de duur van de benodigde hulp. Betwijfelt de gemeente, in haar rol als financier van de jeugdhulp, of de professionele standaarden gevolgd zijn, dan zou zij nadere vragen kunnen stellen aan de hulpverlener of advies vragen aan een andere, even deskundige professional (conform de Awb, zie ➔ 3.2.2).

Dit laat natuurlijk onverlet dat ook de hulpverlener, die op grond van zijn professionele oordeel bepaalde jeugdhulp noodzakelijk vindt, het in bepaalde situaties raadzaam kan vinden om met het wijkteam te overleggen over de passende hulp (zie ➔ 3.2.1). Zo'n overleg kan alleen plaatsvinden met toestemming van de ouders en/of jeugdige. Het is tenslotte hun hulpvraag.

Dat de gemeente niet op de stoel van de professional mag gaan zitten, geldt ook voor wijkteammedewerkers die de gemeente heeft gemandateerd om te beslissen over de inzet van een voorziening voor jeugdhulp. In de praktijk is dit regelmatig een knelpunt. Leden van een wijkteam zien zichzelf doorgaans als medehulpverlener en vinden het lastig om het advies van een beoogd behandelend hulpverlener slechts marginaal te toetsen. Terwijl dat wel hoort bij de gemeentelijke 'pet' als toeleider. Bovendien hebben leden van een wijkteam vaak zelf ook een hulpverlenende taak. Dus dan moeten ze ook beoordelen: kunnen we het niet beter zelf doen, is specialistische zorg wel nodig? De vraag is of deze combinatie van petten wel wenselijk is.

3.2.4 INZETTEN VAN EEN VOORZIENING

Dit is de uitvoering van de jeugdhulpplicht door de gemeente. De gemeente besluit over de inzet van de voorziening die nodig is, als vervolg op het toeleiden naar en bepalen van de noodzakelijke jeugdhulp.

³¹ Zie hierover ook de Nadere memorie van Antwoord, Eerste Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 684, F, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33684-F.html> p. 30 en 31

³² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33684-F.html> p. 28.

³³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33684-10.html> hoofdstuk 4.1. de toeleiding, p. 40.

Bij de gemeentelijke route

Bij deze route voor het toekennen van voorziening jeugdhulp is het aan de gemeente, vaak in de vorm van een wijkteam, om te zorgen voor een deskundige beslissing welke jeugdhulp noodzakelijk en passend is. De Centrale Raad van Beroep heeft een stappenplan voor zorgvuldige besluitvorming gemaakt voor de gemeente. De Centrale Raad van Beroep is de rechterlijke instantie die in hoger beroep oordeelt over geschillen op het terrein van de sociale verzekeringen, de sociale voorzieningen en ambtenarenzaken, en daarmee ook over besluiten van de gemeente betreffende de toeleiding naar jeugdhulp.

Stappenplan Centrale Raad van Beroep:³⁴

“Uit artikel 3:2 van de Awb in samenhang met artikel 2.3 van de Jeugdwet volgt dat het bestuursorgaan voldoende kennis dient te vergaren over de voor het nemen van een besluit over jeugdhulp van belang zijnde feiten en af te wegen belangen. Dit brengt met zich mee dat wanneer een jeugdige of een ouder zich meldt met een vraag voor jeugdhulp het college allereerst

- 1. moet vaststellen wat de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder is. Vervolgens zal het college moeten*
- 2. vaststellen of sprake is van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en zo ja, welke problemen en stoornissen dat zijn. Eerst wanneer de problemen en stoornissen zijn vastgesteld, kan worden bepaald*

³⁴ De zaken die zijn voorgelegd aan de Centrale Raad van Beroep betroffen beslissingen over een persoonsgebonden budget.

³⁵ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2017:1477>, R.O. 4.3.1

- 3. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. Nadat de noodzakelijke hulp in kaart is gebracht, moet worden onderzocht of en*
- 4. in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te kunnen bieden. Slechts voor zover die mogelijkheden ontoereikend zijn dient het college een voorziening van jeugdhulp te verlenen. Voor zover het onderzoek naar de nodige hulp, dan wel jeugdhulp specifieke deskundigheid vereist zal een*
- 5. specifiek deskundig oordeel en advies niet mogen ontbreken. De vorenbedoelde verschillende stadia van onderzoek vragen op die stadia aangepaste deskundigheid. Het college dient ervoor zorg te dragen dat die deskundigheid gewaarborgd is en dat deze naar discipline van deskundigheid concreet kenbaar is voor de hulpvrager.”³⁵*

Wat niet in deze uitspraak staat, is dat het voor de kwaliteit van de zorg – die met name ligt in de kwaliteit van het contact tussen hulpverlener en ouders en/of jeugdige – van belang is dat bij deze stappen zo min mogelijk verschillende professionals betrokken zijn. Dus dat bij voorkeur één en dezelfde professional alle stappen verricht.

Deze uitspraak maakt duidelijk dat – met name – een afwijkend of negatief besluit op een verzoek om jeugdhulp zorgvuldig en voldoende gemotiveerd moet zijn. De gemeente moet aantonen waarom de jeugdhulpplicht van art 2.3 Jeugdwet in het concrete geval niet geldt of waarom zij een andere visie heeft over de benodigde in te zetten jeugdhulp. Een argument om geen jeugdhulp te bieden omdat die hulp niet is ingekocht of niet past in het gemeentelijk beleid, is dus onvoldoende om vergoeding van jeugdhulp te weigeren.

Bij de route van de rechtstreekse verwijzing

Bij het toekennen van een voorziening jeugdhulp via deze route is er al deskundig bepaald door een (huis)arts of jeugdhulpaanbieder welke jeugdhulp noodzakelijk en passend is. Bij een rechtstreekse verwijzing handelt de gemeente/wijkteam in principe op basis van het deskundige oordeel van de jeugdhulpverlener. Dit blijkt ook uit de wetgeschiedenis van de Jeugdwet (Nota naar aanleiding van het verslag):

“Aangezien de jeugdhulpaanbieders specialisten zijn die een gekozen vorm van jeugdhulp met een deskundig oordeel kunnen onderbouwen, zal de gemeente daar net zo’n deskundig oordeel tegenover moeten stellen. De rechter zal bij ontoreikende motivering van de gemeente, bij een beroep van de cliënt, niet meegaan met het oordeel of de afwijzing van de gemeente. Indien een jeugdige of ouder via een verwijzing door een arts en diagnose door de jeugdhulpaanbieder uiteindelijk een behandelvorm nodig heeft die niet in het gemeentelijke aanbod voorkomt – en de gemeente heeft ook geen voorziening die daarmee vergelijkbaar is of waarmee hetzelfde resultaat bereikt kan worden – zal de gemeente er op grond van de jeugdhulpplicht voor zorg moeten dragen dat de jeugdige of ouder toch de jeugdhulp krijgt die hij nodig heeft. De gemeente kan er voor kiezen om dergelijke situaties op te lossen met een pgb.³⁶”

Als de gemeente in deze situatie om aanvullende informatie vraagt bij de hulpverlener, is de afweging voor het verstrekken hiervan zwaarder dan bij de toeleidingstaak. De jeugdhulpverlener stelt zich hierbij de volgende vragen:

? **Waarom is deze informatie noodzakelijk voor een beslissing over het inzetten van een voorziening in dit specifieke geval?**

? **Welke informatie heeft de gemeente nodig heeft voor het inzetten van een voorziening in deze casus?**

Vervolgens maakt de jeugdhulpverlener een afweging óf informatieverstrekking noodzakelijk is in deze situatie en wélke informatie dan. Toestemming van ouders en/of jeugdige kan deze afweging niet vervangen, aangezien toestemming geen grondslag is voor het verstrekken van informatie aan de gemeente (zie eerder → 2.1.1).

Via de verordening of het contract met de jeugdhulpaanbieder, kan de gemeente het stappenplan van de CRvB (zie de route via de gemeente hierboven) opleggen. Voor het delen van informatie over de resultaten van het doorlopen van het stappenplan geldt dan nog steeds dat een hulpverlener moet afwegen of en welke informatie hij deelt met de gemeente.

De gemeente heeft informatie nodig om beschikkingen voor in te zetten jeugdhulp of afwijzingen daarvan te kunnen afgeven. De jeugdhulpaanbieder moet de gemeente informeren over de verwachte soort, duur en zwaarte van de hulp, met eventueel een contactfrequentie. Zo kan de gemeente een passende beschikking afgeven en daarmee een passende aanspraak op jeugdhulp

Praktijkvoorbeeld

De gemeente vraagt extra informatie op bij de jeugdhulpverlener wegens de verlenging van de beschikking/zorgtoewijzing. Als motivering geeft de gemeente dat zij moet controleren of de jeugdhulp doelmatig en rechtmatig wordt verleend. Daarvoor is extra informatie nodig.

Het gaat om een verlenging van een beschikking/zorgtoewijzing. De toeleiding naar en het bepalen van de noodzakelijke jeugdhulp heeft dus al plaatsgevonden. Hier vermengt de gemeente haar taak om een voorziening in te zetten met haar controletaak. Deze extra informatie opvragen, op deze grond, kan alleen als de gemeente in deze casus de controletaak uitvoert. In dat geval moet zij zich houden aan de voorschriften voor formele en materiële controle en deze kunnen nooit onderdeel zijn van het proces van toekennen van een beschikking.

Van belang is in dit geval het gesprek aan te gaan met de gemeente over haar verschillende rollen en taken en te onderzoeken hoe je elkaar hier kunt vinden. Bij een aanhoudend verschil van mening zou je aan de gemeente kunnen voorstellen om het dilemma gezamenlijk voor te leggen aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

verstrekken. Dit soort informatie heet ook wel procesinformatie.³⁷ Jeugdhulpaanbieders en jeugdhulpverleners zijn verplicht deze te verstrekken en kunnen dit doen zonder toestemming op basis van artikel 7.4.0 van de Jeugdwet. Wel informeren zij de ouders en/of jeugdige over of en welke informatie zij verstrekken aan de gemeente om vergoeding van jeugdhulp te krijgen en leggen zij uit welke consequenties het niet verstrekken van deze informatie heeft. Als de ouders en/of jeugdige echt niet willen dat informatie wordt verstrekt aan de gemeente, kunnen ze ervoor kiezen om af te zien van hulp of de hulp zelf te betalen. Dit geldt ook bij het afbouwen van zorg bij een voorspoedig verloop van de behandeling, of bij wijziging van zorg die niet passend of onvoldoende effectief blijkt te zijn.

In de praktijk ontstaat er vaak een discussie bij een verlening of wijziging van een zorgtoewijzing/beschikking, maar ook steeds meer bij het aanvragen daarvan. Bij de vraag om verlenging, wordt

³⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33684-10.html> hoofdstuk 4.1. de toeleiding, p. 40-41.

³⁷ Bij taakgerichte bekostiging (bijv. lumpsum) of resultaatgerichte bekostiging is deze procesinformatie niet relevant, omdat de gemeente geen toewijzing/beschikking jeugdhulp afgeeft op basis van dit soort gegevens.

Praktijkvoorbeeld

De gemeente wil graag meer informatie over de noodzaak van de verlenging van de beschikking. Het wijkteam dat over de verlenging moet beslissen, vraagt daarom informatie over de doelen en evaluatie van de hulpverlening. De oorspronkelijke verwijzing voor jeugdhulp kwam van de huisarts. Het wijkteam was daarom nog niet eerder betrokken en heeft geen keukentafelgesprek met de ouders en/of jeugdige gevoerd. Het wijkteam zegt hierdoor onvoldoende in te kunnen schatten of de verlenging noodzakelijk is.

De AVG, Jeugdwet en WGB0 maken geen onderscheid tussen het afgeven/toekennen, wijzigen of verlengen van een zorgtoewijzing/beschikking. Hiervoor gelden dezelfde regels. We hebben eerder aangegeven dat het standaard opvragen van deze informatie niet passend is. Dit geldt ook voor het standaard opvragen van informatie bij een verlenging, waarbij de verwijzing van de huisarts kwam. De doelen in de zorg- of behandelplannen in het hulpverleningsdossier zijn vaak veel concreter omschreven dan de gemeente nodig heeft voor de uitoefening van haar taak.

Een discussie per toewijzing/beschikking jeugdhulp wil je natuurlijk voorkomen. Uitgaan van vertrouwen in de professionaliteit van de huisarts/jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener is passender. Net zoals het inzetten van bijvoorbeeld (tijdelijke) steekproeven, op basis van een controleplan van de gemeente, horend bij de controlebevoegdheid van de gemeente. De discussie verplaatst zich dan van het moment van verlengen van een toewijzing/beschikking jeugdhulp, naar een beeld van het functioneren en presenteren van de organisatie. En van een gesprek met individuele jeugdhulpverleners, naar een gesprek met de jeugdhulpaanbieder over prestaties en gevoerd beleid (zie ➔ **hoofdstuk 4**). Deze is tenslotte verantwoordelijk voor de kwaliteit van zorg en de professionals die deze zorg leveren.

bijna standaard informatie uit het hulpverleningsdossier opgevraagd, terwijl de noodzaak ontbreekt. Dit is steeds vaker aan de orde nu gemeenten de duur van zorgtoewijzingen/beschikkingen steeds korter maken. Het standaard opvragen van informatie uit het hulpverleningsdossier is echter niet toegestaan.

Hieronder een voorbeeldtekst voor de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener hoe die informatie aan de gemeente er uit kan zien:

➔ Informatie aan de gemeente bij een verzoek tot verlenging van de jeugdhulp

We kiezen aan het begin van het traject voor de aanvraag bij de gemeente een naar ons oordeel geschikt product. Dit doen we op basis van de verwijsbrief en een uitgebreid intakegesprek met de jeugdige en ouder(s)/verzorger(s). Ten behoeve van de hulpvraag waarvoor deze jeugdige aangemeld is, hebben wij diagnostiek gedaan en behandeling ingezet. Gaandeweg het traject is duidelijk geworden dat er meer tijd nodig is om de hulpverleningsdoelen te behalen. Hiervoor komt het product [...] het meest in aanmerking. Wij verzoeken u dit product toe te wijzen. Zo nodig kun je nog een indicatie van de duur of frequentie toevoegen.

➔ Informatie aan de gemeente bij een verzoek tot wijziging van de jeugdhulp

We kiezen aan het begin van het traject meest passende product. Dit doen we op basis van de verwijsbrief en een uitgebreid intakegesprek met de jeugdige en ouder(s)/verzorger(s). Ten behoeve van de hulpvraag waarvoor deze jeugdige aangemeld is hebben wij diagnostiek gedaan en behandeling ingezet. Gaandeweg het traject is er een verzwaring van de zorg, er hebben zich feiten en/of omstandigheden voorgedaan waardoor de situatie en behandeling complexer en intensiever is geworden. Het huidige product is niet meer passend. Om de hulpvraag te beantwoorden verzoeken wij u de zorgtoewijzing/beschikking te wijzigen in product [...]. Zo nodig kun je nog een indicatie van de duur of frequentie toevoegen.

Bij een verschil van inzicht tussen de gemeente/het wijkteam en de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener over de bepaling van jeugdhulp en de inzet van de noodzakelijke voorziening is het van belang te proberen om toch tot overeenstemming te komen. Dat zou zo kunnen:

- De gemeente geeft aan waarom ze verschilt van inzicht met de jeugdhulpaanbieder/ jeugdhulpverlener over de benodigde jeugdhulp.
- De gemeente nodigt de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener uit om diens oordeel over de benodigde jeugdhulp toe te lichten. Niet door inhoudelijke informatie te verstrekken, maar om het oordeel toe te lichten. Bijvoorbeeld door iets te vertellen over hoe het oordeel over de benodigde jeugdhulp tot stand is gekomen en de deskundigheid die is ingezet.
- Zijn er andere mogelijkheden om te sturen in plaats van op individueel casusniveau? Zie hiervoor ➔ **hoofdstuk 4**.
- Is verdere toelichting niet mogelijk vanwege het beroepsgeheim? Dan kan de gemeente een second opinion vragen aan een professional met een vergelijkbare deskundigheid als de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener die heeft bepaald welke jeugdhulp passend en nodig is.

- Die professional kan dan zelf onderzoek doen naar de benodigde jeugdhulp, of inhoudelijk de totstandkoming en het oordeel van de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener toetsen. In het laatste geval deelt de professional alleen de conclusie van de second opinion met de gemeente, te weten: advies jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener volgen of niet. De professional neemt dus als het ware het beroepsgeheim van de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener op zich.
- De gemeente en de jeugdhulpaanbieder kunnen hun verschil van mening over de gevraagde informatie gezamenlijk voorleggen aan een deskundige op het gebied van privacy, bijvoorbeeld de Autoriteit Persoonsgegevens.

Praktijkvoorbeeld

Een meisje van 14 jaar wordt aangemeld voor jeugdhulp vanwege stemmingsproblemen. Ze is zeer gesloten, kijkt de hulpverlener niet aan en zit verborgen in de capuchon van haar hoodie. Gaandeweg de gesprekken kijkt ze de hulpverlener meer aan, gaat de capuchon af en begint ze te praten over thuis en school. Er was een beschikking afgegeven voor tien gesprekken. In dit geval kostte het opbouwen van de vertrouwensrelatie relatief veel tijd. Er is al een groot deel van de gesprekken gebruikt voor de behandeling van de problemen kan beginnen. De jeugdhulpverlener vraagt daarom een verlenging aan. De gemeente vraagt de evaluatie van de behandeling op, die de jeugdhulpverlener (terecht) weigert te verstrekken. De gemeente besluit de beschikking niet te verlengen.

In deze casus kan de jeugdhulpverlener aan de gemeente melden dat de opbouw van de vertrouwensrelatie (veel) meer tijd dan gebruikelijk heeft gekost en daardoor onvoldoende is toegekomen aan de noodzakelijke behandeling van de klachten. Dit zou voldoende onderbouwing moeten zijn voor verlenging van de beschikking. Wordt er vaak om deze reden verlenging aangevraagd? Dan zou de gemeente hierover in gesprek kunnen gaan met de jeugdhulpaanbieder (zie ➔ hoofdstuk 4).

3.2.5 ANDERE TAKEN EN ROLLEN

Naast de vier taken hierboven, kan de gemeente/het wijkteam nog andere rollen vervullen.

De gemeente/het wijkteam als hulpverlener

Wijkteammedewerkers verlenen ook hulp, denk aan schuldhulpverlening of (lichte) ambulante ondersteuning. Zo'n medewerker heeft dan de pet op van hulpverlener. Met zo'n pet kan hij informatie uitwisselen met andere betrokken hulpverleners bij een gezin, zoals een jeugdhulpverlener. Daarvoor is wel toestemming nodig van de jeugdige of van de wettelijk vertegenwoordigers. Omdat hier geen sprake is van een afhankelijke situatie, zoals bij het nemen van een beslissing over de inzet van een voorziening voor jeugdhulp wel het geval is, mogen wijkteammedewerker en jeugdhulpverlener hier wel informatie uitwisselen op grond van toestemming.

Praktijkvoorbeeld

Een casusregisseur van het wijkteam vraagt de hulpverlener naar het verloop van de behandeling van de ouders en/of jeugdige. De casusregisseur zegt recht te hebben op deze informatie om de hulpverlening te volgen.

Het is gebruikelijk, en vaak ook noodzakelijk, om een casusregisseur te benoemen wanneer meerdere hulpverleningsinstanties betrokken zijn bij ouders en/of een jeugdige. Als casusregie nodig is, zijn er over het algemeen direct vanaf het begin afspraken gemaakt over afstemming van de hulpverlening en het uitwisselen van informatie. Dat gebeurt in overleg met de ouders en/of jeugdige. Aan een casusregisseur mag een jeugdhulpverlener, met toestemming van de ouders en/of jeugdige, de noodzakelijke informatie voor afstemming verstrekken. Het gaat erom welke informatie voor de betrokken hulpverleners noodzakelijk is om hun deel van de hulpverlening goed te kunnen uitvoeren. Welke informatie dat precies is, is afhankelijk van de situatie. De benodigde acties legt de casusregisseur vast in een proces- of regiedossier. Dit is een ander dossier dan het toeleidingdossier van de gemeente, omdat hiervoor een ander wettelijk kader geldt.¹ De ouders en/of jeugdige hebben ook inzagerecht in het proces- of regiedossier.

¹ <https://www.programmasociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2020/12/16/wijkteams-en-het-pettenvraagstuk>

Proces- of casusregie bij meervoudige problematiek³⁸

Als er bij problematiek meerdere hulpverleningsinstanties zijn betrokken (bijvoorbeeld bij domein overstijgende problematiek) kan er een procesregisseur of casusregisseur worden aangesteld om de regie te voeren. Deze heeft de taak om overzicht te houden, te zorgen voor samenhang tussen de ingezette vormen van hulp en aanspreekpunt te zijn voor de jeugdige en het gezin en de betrokken instanties. Bij voorkeur neemt een ouder of een van de betrokken hulpverleners deze regietaak op zich, maar ook een professional van het wijkteam kan dit doen. Voor een wijkteammedewerker met de pet van 'regisseur' gelden dezelfde regels als voor de medewerker met de pet van 'hulpverlener', namelijk dat gegevens worden uitgewisseld op basis van toestemming. Voor een goede uitvoering van de regisseurstaak is veel minder informatie noodzakelijk dan voor een goede uitvoering van de hulpverlenerstaak. De wijkteammedewerker heeft soms verschillende taken, zoals de regietaak met daarnaast vaak ook taken als het toeleiden naar, het bepalen van en het inzetten van een voorziening voor jeugdhulp. De wijkteammedewerker heeft dan verschillende petten op en heeft te maken met verschillende juridische kaders.

Praktijkvoorbeeld

De casusregisseur vraagt informatie op over het verloop van de behandeling ten behoeve van het verlengen van een zorgtoewijzing/beschikking.

Als de casusregisseur werkt in een wijkteam, kan deze ook de taak hebben om te beslissen over de inzet (inclusief de wijziging of verlenging) van een voorziening voor jeugdhulp. Deze wijkteammedewerker heeft dan twee petten op: die van casusregisseur en die van beslisser. Het is van belang deze twee taken te scheiden. De casus/procesregisseur heeft informatie nodig voor diens taak, maar dit is niet dezelfde informatie die mag worden gebruikt voor de beslistaak. Bovendien is toestemming wél een geldige grondslag voor de werkzaamheden als casusregisseur, maar niet voor het verwerken van gegevens voor de beslissing over de wijziging of verlenging van een voorziening voor jeugdhulp. Daarom is het wenselijk deze taken te scheiden, ook om verwarring voor de ouders en/of jeugdige te voorkomen en de vertrouwensrelatie te behouden. Van belang is dat de wijkteammedewerker duidelijk maakt vanuit welke rol/pet deze werkt en informatie opvraagt.

Samenvattend

Alle bovengenoemde taken kennen dus een eigen juridisch kader voor het verwerken van persoonsgegevens c.q. afwegingen om te bepalen welke gegevens mogen worden uitgewisseld (zie hieronder een aantal voorbeelden). Zie voor meer informatie de notitie *Wijkteams en het pettenvraagstuk*³⁹ en de *Wegwijzer dossier jeugdhulp*⁴⁰.

De taak van de gemeente is mede afhankelijk van de route naar jeugdhulp. Als een jeugdige aanklopt bij het gemeentelijk wijkteam, dan heeft de gemeente een taak in het toeleiden naar, het bepalen van de jeugdhulp en het inzetten van de voorziening. Steeds moet worden gekeken welke informatie noodzakelijk is voor de uitvoering van de taak van de gemeente. Wanneer de gemeente ook de toeleiding en bepaling van jeugdhulp uitvoert, zal dit meer informatie zijn dan wanneer de gemeente moet besluiten over de inzet van een voorziening die de jeugdhulpaanbieder al heeft aangemerkt als noodzakelijk. Welke informatie noodzakelijk en voldoende is voor het uitoefenen van de taken van de gemeente, is dus niet tot in detail geregeld. Of informatie uit het hulpverleningsdossier noodzakelijk is, moet je afwegen in een concrete individuele situatie.

Wel maakt de bedoeling van de Jeugdwet, zoals vastgelegd in de parlementaire documenten en de richtlijnen, duidelijk dat artikel 7.4.0 van de Jeugdwet de gemeenten niet de bevoegdheid geeft om standaard plannen van aanpak, behandelplannen voor jeugdhulp of (delen van) hulpverleningsdossiers (zoals diagnoses, evaluaties of onderzoeksverslagen) op te vragen. Jeugdaanbieders of jeugdhulpverleners mogen deze dan ook niet verstrekken.⁴¹ Zulke informatie is voor gemeenten namelijk in beginsel niet noodzakelijk om haar bij en krachtens de Jeugdwet geregelde taken goed te vervullen. Evenmin kan de gemeente aansluiten bij het gesprek tussen de behandelaar en de ouders en/of jeugdige over de evaluatie van de behandeling.

Informatie uit een hulpverleningsdossier is in beginsel niet noodzakelijk voor een besluit van de gemeente tot het verlenen van jeugdhulp. Het sleutelwoord hier is 'in beginsel'. Dit betekent dat normaliter informatie uit het hulpverleningsdossier niet nodig is, maar dat er omstandigheden kunnen zijn die informatieverstrekking in een individuele situatie wel noodzakelijk maken. Het is aan te raden zulke situaties met de gemeente te bespreken, zodat beide partijen dezelfde verwachtingen hebben.

³⁸ In de praktijk worden de termen procesregisseur en casusregisseur vaak door elkaar gebruikt. We gebruiken in deze handreiking de term casusregisseur voor de professional die de regie heeft in een casus, waarbij wordt samengewerkt met meerdere organisaties.

³⁹ <https://www.programmasociaal domein.nl/documenten/publicaties/2020/12/16/wijkteams-en-het-pettenvraagstuk>

⁴⁰ <https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/actueel/nieuws/2021/3/25/wegwijzer--het-dossier-in-de-jeugdhulpverlening>

⁴¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34191-8.html> p. 9

4. Samenwerking op basis van vertrouwen en partnerschap

Tot slot willen we pleiten voor samenwerking op basis van vertrouwen en partnerschap, zoals zo goed is beschreven in *Wenkend perspectief: code voor waardegerichte contractering en partnerschap*.⁴²

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend jeugdhulpaanbod en kopen dit in bij jeugdhulpaanbieders. Jeugdhulpaanbieders zijn verantwoordelijk voor het leveren van “verantwoorde hulp, waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder.”⁴³ Jeugdhulpverleners moeten handelen volgens hun professionele standaard, waarvan het beroepsgeheim een belangrijk onderdeel is. Gemeenten en aanbieders hebben elk hun eigen verantwoordelijkheid voor goede jeugdhulp en moeten daarin samen optrekken vanuit een gemeenschappelijk kader, met begrip voor ieders rollen en taken en de dilemma’s die dat met zich mee kan brengen. Het is belangrijk elkaar in die rollen steeds beter te leren kennen, waardoor professionele ruimte ontstaat om jeugdigen en hun gezinnen goed te kunnen helpen.

Van belang is ook om de administratieve verantwoording en controle van jeugdhulpaanbieders zo licht en doelmatig als mogelijk in te zetten, met zo min mogelijk belasting voor het hulpverleningsproces. Dit betekent bijvoorbeeld dat de gemeente gesprekken gericht op financiële controle of op inhoudelijk werken volgens de bedoeling van de door de gemeente en jeugdhulpaanbieder gewenste ontwikkeling van de jeugdhulp, niet op het niveau van de individuele

beschikking en de individuele jeugdhulpverlener voert, maar overstijgend met de directie/het bestuur van de jeugdhulpaanbieder. Bij de totstandkoming van de Jeugdwet beschreven de staatssecretarissen Van Rijn en Teeven in de Memorie van Antwoord dit als volgt: “Gemeenten zullen niet op individueel niveau gaan sturen en het oordeel van de deskundige in twijfel trekken (de politiek komt dus niet in de spreekkamer zoals dat wordt genoemd), maar wel op geaggregeerd niveau door middel van inkoop en afspraken. Deze rol laat zich het beste vergelijken met die van de zorgverzekeraars in het zorgstelsel.”⁴⁴

Dat sturen en toetsen kan heel goed op basis van instellingscijfers, zoals gemiddelden en spreidingsmaten op kosten en looptijden van de cliëntenpopulatie van een aanbieder, % verlengingsverzoeken, % succesvol afgerond, cliënttevredenheidonderzoek, spiegelinformatie, wachtlijstinformatie en via discussies op de inzet op regionale knelpunten en dergelijke. Dit principe van ‘tellen en vertellen’ (respectievelijk door gemeente en aanbieder) leidt tot betere duiding van wat er in het zorgveld speelt en tot meer betrokkenheid van de aanbieder daarbij. Zulke gestructureerde periodieke evaluaties geven gemeenten meer grip dan interactie op ad-hoc momenten op de werkvloer op cliëntniveau.

⁴² [Wenkend Perspectief: code voor waardegerichte contractering en partnerschap](#)

⁴³ Artikel 4.1.1 Jeugdwet

⁴⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33684-D.html> (2013-2014, 33684, nr. D, p.4)

De jeugdhulpaanbieder is ervoor verantwoordelijk zijn medewerkers mee te krijgen in de door de gemeente beoogde ontwikkeling van de jeugdhulp. Die rol kan nooit effectief worden gestuurd vanuit individuele medewerkers van gemeenten naar individuele hulpverleners, via discussies op het niveau van individuele zorgtoewijzingen.

Stuur dus niet op individuele beschikkingen, maar op de kwaliteit van zorg van de organisatie.

Hulpmiddelen om te sturen op kwaliteit zijn bijvoorbeeld:

- **Sturen middels contracteisen en werken met contractstandaarden**

Bij het aangaan van een contract met een jeugdhulpaanbieder stelt de gemeente kwaliteitseisen waar de jeugdhulpaanbieder aan moet voldoen. Vaak zijn dit de wettelijke verplichtingen uit de Jeugdwet voor jeugdhulpaanbieders of jeugdhulpaanbieders. Die eisen borgen de inzet van gekwalificeerde professionals. De kwaliteit van werken van die professionals wordt geregeld via hun beroepscode en de professionele statuten en kwaliteitscertificeringen van hun instellingen. Met de contractering is die kwaliteit geregeld. Het is niet de bedoeling de kwaliteit van zorg te regelen middels sturen op de looptijd of kosten van een individuele beschikking. Momenteel zijn er veel verschillende contracten en verschillende eisen. Ook staan er in de overeenkomsten tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders geregeld nog informatieverstrekkingverplichtingen die verder gaan dan de wet toestaat. Een contract kan nooit iets regelen wat in de wet niet is toegestaan. Dergelijke bepalingen zijn juridisch gezien 'nietig' en hoeven niet te worden nageleefd. Wanneer je als hulpverlener per abuis dergelijke foutieve bepalingen toch naleeft, kun je er tuchtrechtelijk op worden aangesproken en kunnen maatregelen worden opgelegd. Met als zwaarste maatregel het verwijderden van je registratie en een verbod je vak uit te oefenen. Van belang is dus dat de gemeente goed nagaat of de bepalingen in de contracten de privacy-toets doorstaan. In 2022 zijn landelijke contractstandaarden voor de jeugd vastgesteld. Maak gebruik van deze standaarden. Deze zijn ook getoetst door een gespecialiseerde privacy-jurist. De contractstandaarden gaan uit van dezelfde principes als deze handreiking, te weten niet meer informatieverstrekking dan noodzakelijk.⁴⁵

- **Sturen op de wijze van verwijzing**

De gemeente kan in gesprek met huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten over de voorwaarden, waaronder de wijze waarop de verwijzing plaatsvindt.⁴⁶ Dat betekent overigens niet dat de gemeente de huisarts, de jeugdarts of medisch specialist daarmee het recht op rechtstreeks verwijzen kan ontnemen of daaraan voorwaarden kan verbinden. Zoals vooraf

Praktijkvoorbeeld

De gemeente heeft in het contract met de jeugdhulpaanbieder opgenomen dat deze de doelen van de hulpverlening en de evaluatie ervan moet verstrekken. Zo moet de gemeente bijvoorbeeld een ondersteuningsplan of perspectiefplan in z'n geheel krijgen.

De gemeente kan in een contract niet buiten de wet treden. Wat volgens de wet niet mag, mag ook niet op basis van een contract. Het contract is op dit punt in strijd met de wet. Ook de jeugdhulpaanbieder mag de wet niet overtreden en dus geen plan verstrekken aan de gemeente. Bij verlenging van de beschikking kun je in de evaluatie bijvoorbeeld wel vermelden: heeft doelen behaald of heeft nog wat meer tijd nodig om nieuwe vaardigheden eigen te maken. Zie [3.2.4](#).

goedkeuring van de gemeente, voordat de verwijzing naar de jeugdhulpverlener wordt verstuurd. De gesprekken tussen verwijzers en gemeente gaan bijvoorbeeld over welke zorg is ingekocht en naar welk palet aan zorg de huisarts kan verwijzen. Op die manier kan de gemeente de huisarts de mogelijkheid geven om naar 'lichtere' jeugdhulp of naar algemene voorzieningen te verwijzen. De gemeente kan ook werken met spiegelinformatie voor huisartsen, jeugdartsen of medisch specialisten. De gemeente informeert hen dan over hun cliëntenbestand in relatie tot andere huisartsen, jeugdartsen en specialisten. Het doel is bewustwording en mogelijk aanpassen van het verwijzgedrag.

- **Sturen op data, zoals instroom, uitstroom en gemiddelde zorgduur.**

De weg naar kwaliteit- en kostenbeheersing is veel sneller af te leggen via 'tellen en vertellen' op populatiedata dan kritisch meekijken in individuele zorgtrajecten. Denk bijvoorbeeld aan:

- Besteedt een jeugdhulpaanbieder altijd de volledige beschikkingen? Is dat logisch als we maatwerk willen?
- Hoe verhouden de spreiding van kosten en looptijd zich tot die van vergelijkbare partijen in hetzelfde segment?
- Wijkt de aanbieder af als het gaat om verzoeken tot verlenging of wijziging ten opzichte van andere aanbieders? En wat is daarvan de reden?

⁴⁵ <https://i-sociaaldomein.nl/groups/view/de2f8d5b-47c7-42e5-b411-d4d7f018269f/contractstandaarden/blog/view/4470543c-3602-43ab-b577-135d550340dd/contractstandaarden-jeugd-vastgesteld-zie-hoofdstuk-2-artikel-10-over-informatievoorziening>.

⁴⁶ Artikel 2.7 lid 4 Jeugdwet

- Zie je wachtlijsten als maat voor kwaliteit of niet? Hoe is het wachtlijstbeleid van de aanbieder?
- Hoe is de verhouding tussen de verschillende ingezette 'zorg producten' en hoe verhoudt die zich tot de andere aanbieders?
- Is een aanbieder relatief vaak de enige betrokken partij?
- Is een aanbieder relatief vaak de laatst betrokken partij?
- Hoe vaak volgt na het aanbod van deze aanbieder nog een ander aanbod en welk dan? In welke mate is daar afstemming over?
- Wat is de cliënttevredenheid, hoe groot zijn het ziekteverzuim en het medewerkersverloop?
- Wordt er voldoende integraal gewerkt? Uit welke domein overstijgende samenwerkingen en investeringen blijkt dat?
- In hoeverre heeft of neemt de aanbieder een taak als opleider of onderzoeker of oefent deze een academische functie uit binnen het regionale zorglandschap?
- In hoeverre neemt de aanbieder een rol in het nabij brengen van zorg waar dat gezien de problematiek of reisafstand relevant is?
- In hoeverre doen cliënten van jeugdhulpaanbieder een beroep op de crisisdienst en wat doet de jeugdhulpaanbieder ervoor om dat te voorkomen?
- In hoeverre heeft de aanbieder een taak in de uitvoering van de Wet Verplichte ggz?

Deze onderwerpen kunnen tijdens een periodieke evaluatie aan bod komen in een gesprek tussen jeugdhulpaanbieder en gemeente. Meer informatie vind je bijvoorbeeld in een artikel over data-gedreven zorg bij de gemeente Utrecht.⁴⁷

Stuur verandering aan op organisatieniveau, niet op cliëntniveau

De jeugdhulpaanbieder is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zorg die de organisatie en diens professionals leveren. Dit gebeurt via interne werkbegeleiding en opleidingen. Op organisatieniveau kunnen er afspraken gemaakt worden over de gewenste transformatie. In de hulpverlening zelf rolt de aanbieder dat uit.

Op organisatieniveau kun je het bijvoorbeeld hebben over opvallende trends in cijfers (zie 'sturen op data' hierboven). Dus je praat niet op het niveau van jeugdhulpverleners en wijkteammedewerkers en individuele casussen, maar op het niveau van beleidsmedewerkers, inkopers en/of directies over de sturing van de hulpverleningsorganisatie.

Praktijkvoorbeeld

Diverse gemeenten geven beschikkingen specialistische jeugdhulp af voor maximaal één of twee jaar. Als de jeugdhulpverlener namens de jeugdige een verlenging aanvraagt, krijgt hij geregeld de vraag om uit te leggen waarom er meer hulp nodig is.

Uitleg geven aan de gemeente waarom een verlenging noodzakelijk is kan zoals beschreven in paragraaf [3.2.4](#).

Daarnaast speelt het volgende: Het is bekend dat bij specialistische jeugdhulp de landelijk gemiddelde looptijd van herstelgerichte trajecten – medicatiecontroles buiten beschouwing gelaten – ongeveer 1,8 jaar is. Dit is een gemiddelde, in een segment met een grote spreiding in ernst en complexiteit van het probleem en in de mate van herstelkracht van jeugdige en gezin. Dit betekent dat een verlenging van 30% van het aantal beschikkingen dat is afgegeven met een looptijd van twee jaar, heel normaal is.

Gemeenten moeten dus het gesprek met een jeugdhulpaanbieder aangaan indien de cijfers van deze aanbieder afwijken van deze gemiddelden. We pleiten er voor om bij specialistische jeugdhulp geen beschikkingen van een jaar af te geven, omdat er dan per definitie verlenging aangevraagd moet worden. Wat de administratieve lasten voor alle partijen verhoogt. De hulpvraag moet het uitgangspunt zijn van de duur van de beschikking, niet een algemene standaardtermijn. Bij diverse soorten problematiek kun je wel praten over een gemiddelde behandelduur, daar kun je als gemeente met de jeugdhulpaanbieder vanzelfsprekend over van gedachten wisselen. Zeker als deze tussen organisaties verschilt. Waar komt dat verschil dan vandaan? *Maar dit is heel iets anders dan een standaardtermijn opleggen voor beschikkingen/zorgtoewijzingen.*

⁴⁷ <http://magazines.sociaalweb.nl/data-for-good/interview-op-basis-van-data-in-gesprek-met-jeugdzoorgaanbieders> ; Wenkend Perspectief: code voor waardegerichte contractering en partnerschap

- **Van controle en fraudeonderzoek naar een lerend jeugdhulplandschap**

In art 7.4.0 lid 1 sub c Jeugdwet en de Regeling Jeugdwet is uitgewerkt welke gegevens je mag delen voor de formele controle, de betaling van declaraties en fraudeonderzoek. Aanvullend is er een Handreiking Materiele controle Jeugdwet van de VNG⁴⁸, die de gemeente de mogelijkheid biedt om in bepaalde situaties nader onderzoek te doen naar de rechtmatigheid van de declaraties van de jeugdhulpaanbieder. De detailcontrole in hulpverleningsdossiers is een uiterste middel.

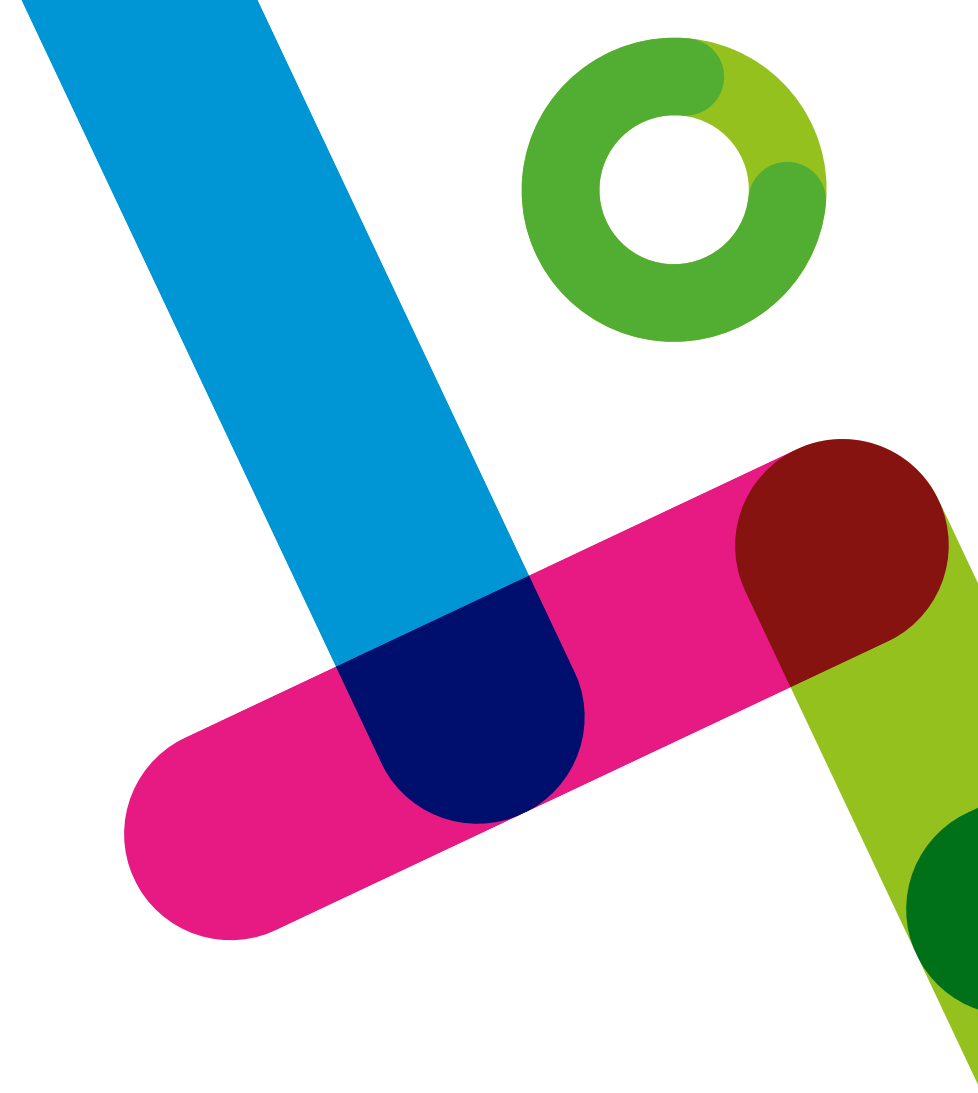
Een dergelijk controleprotocol is altijd nodig. Zorginhoudelijk gaat het echter veel meer om een gezamenlijke ontwikkeling richting een steeds betere en een steeds meer kostenefficiënte jeugdhulp. Dit vraagt een goed beeld van de effectiviteit van de ingezette jeugdhulp en onderscheid tussen aanbieders die een bijdrage leveren aan doorgaande evaluatie, kennisontwikkeling en opleiden versus partijen die dat niet doen. Maak met de sector gerichte afspraken op onderdelen van die ontwikkeling.

Tot slot

Werken deze tips allemaal niet? Blijft een gemeente informatie vragen die niet noodzakelijk of rechtmatig is? Blijft een gemeente bijvoorbeeld standaard informatie uit het hulpverleningsdossier eisen voor afgifte van een beschikking? En leidt het goede gesprek om hier verandering in te brengen tot niets? Dan is opschalen noodzakelijk en zoek je het hogerop. In eerste instantie is dat meestal bij de leidinggevende van de betreffende gemeentemedewerker. Daar kun je het bespreekbaar maken en toetsen of deze medewerker wel echt over de door jou gevraagde verandering van beleid gaat. Zo nee, dan ga je een stapje hoger naar de gemeentesecretaris en/of verantwoordelijk wethouder. Heeft dat geen effect, dan kan een klacht bij de gemeente, de Functionaris Gegevensbescherming van de gemeente, de (gemeentelijke) ombudsman, een rechtszaak over de geldigheid van bepalingen in de raamovereenkomst of een melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens op zijn plaats zijn. Het is meestal de jeugdhulpaanbieder/jeugdhulpverlener die deze stappen zet, in afstemming met de betrokken ouders en/of jeugdige. Maar soms doen de ouders en/of jeugdige het, bijvoorbeeld door een bezwaar in te dienen bij de gemeente over de (niet) toegekende jeugdhulp.

Maak vooral gebruik van deze handreiking door (relevante teksten uit) deze handreiking toe te sturen aan de gemeente en het wijkteam en het gesprek over verschillen van inzichten over gegevensdeling met elkaar te voeren. We hopen met deze handreiking een bijdrage te leveren aan een beter onderling begrip en samenwerking tussen gemeente en jeugdhulpaanbieders in situaties waar dat nu nog niet (helemaal) het geval is.

⁴⁸ <https://vng.nl/publicaties/handreiking-materiele-controle-voor-jeugdwet>

Wijze totstandkoming handreiking

Deze handreiking is opgesteld op basis van de huidige actuele kennis en inzichten van de auteurs en meelezers. Het is een startdocument voor verdere ontwikkeling van een (juridische correcte) gedeelde gezamenlijke werkwijze.

Auteurs

- mr. Mirthe Maessen, adviseur juridische en beroepsethische zaken NVO
- mr. Alice Broersma, jurist Accare
- ing. Maarten Wetterauw, bestuurder Molendrift en bestuurslid NVO tot juni 2023, Beweging van Nul

Met speciale dank aan mr. Wilma Lozowski, jurist, voor haar inbreng.

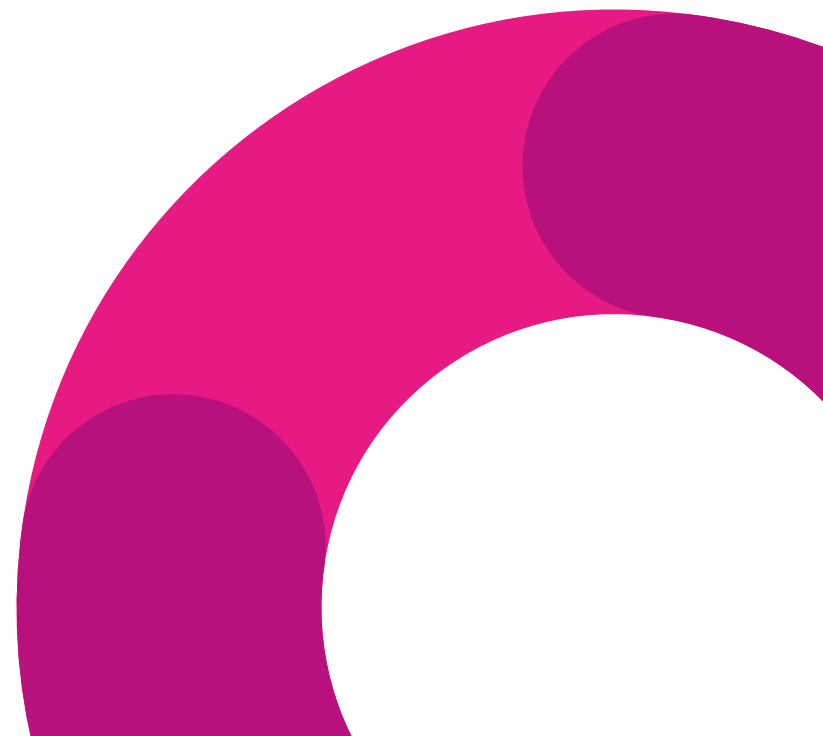
Meelezers

- dr. Marco Bottelier, bestuurder Accare en kinder- en jeugdpsychiater
- mr. Selina Brondijk-Kossen, Brondijk privacy training en advies
- mr. drs. Hilbert Fleddéus, beleidsadviseur NIP
- mr. Linda de Heer, jurist GGZ Noord-Holland Noord
- mr. Lydia Janssen, jurist
- drs. Yke de Jong, orthopedagoog/klinisch psycholoog, bestuurder Molendrift
- drs. Sebastiaan Klooster, orthopedagoog, eigenaar Praktijk S. Klooster
- mr. Esther Lam, jurist & jeugd
- drs. Meike Manschot, orthopedagoog-generalist NVO, eigenaar Praktijk Zij aan Zij
- mr. Evelien in de Rijp, jurist Level
- mr. drs. Tim Robbe, Victor Advocaten & Adviseurs
- Léon Sonnenschein, privacy deskundige
- drs. Jurja Steenmeijer, beroepsethisch adviseur BPSW
- mr. Sophie Vastenhout, juridisch adviseur privacy gemeente Amsterdam
- mr. Rosalinde Visser, adviseur juridische en beroepsethische zaken NIP

Tevens dank aan de leden van de NVO die input hebben geleverd voor de vraagstukken die worden behandeld in deze handreiking en de leden die hebben meegelezen.

Deze handreiking wordt mede gedragen door de Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd (SBJ).

De leden van SBJ zijn: Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), Jeugdartsen Nederland (AJN), Beroepsvereniging verzorgenden en verpleegkundigen (V&VN), Landelijke huisartsen vereniging (LHV), Nederlandse vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), de Beroepsvereniging voor kinder- en jongerenwerk (Bv Jong), Landelijke vereniging van vrijgevestigde psychologen & psychotherapeuten (LVVP), Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB).

Colofon

Ontwerp en vormgeving:

de Toekomst

www.detoekomst.nl

Uitgave:

Nederlandse vereniging van

pedagogen en onderwijskundigen

Churchillaan 11

3527 GV Utrecht

t (030) 232 24 07

info@nvo.nl

www.nvo.nl

Copyright © 2023 NVO Nederlandse Vereniging van
Pedagogen en Onderwijskundigen

Niets uit deze handreiking mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen of in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch door fotokopieën, zonder
voorafgaande toestemming van de NVO.